

CHOURAQUI'NIN KUR'ÂN-I KERÎM TERCÜMESİ ÜZERİNE TENKİTLİ BAZI MÛLÂHAZALAR*

Müellif: Dr. Sâdık Muhammed NUAYMÎ**
Tercüme: Yrd. Doç. Dr. Hidayet AYDAR***

Mukaddime

Kur'ân-ı Kerîm'in Arapça-dan diğer dillere çevirilmesi övgüye şâyân bir davranıştır. Bunu yapanları teşvik edip cesâretlendirmek üzerimize düşen bir vazîfedir. Ayrıca kendimiz de bunu yapmalıyız. Zîrâ bu, İslâma dâvetin mühim yöntemlerinden biridir.

Bununla beraber, Robert de Kotton'un,¹ Tuleytila'da Cluny Kilisesi'nin tecrübeli papazının² tavsiyesi ile Mîlâdî XII. asırda ilk kez Kur'ân'ı Arapçadan Latinceye çevirmesinden bu yana yapılan bu tercümeleri inceleyen, onların objektiflikten uzak ve Kur'ân metnini yansıtmak bakımından güvensiz olduklarını görecektir. Bu tercümelemler Kur'ân, Muhammed'in veya onlarda kullanıldığı haliyle -ki hâlen de Batı'da böyle kullanılmaktadır- Mahomet'in getirdiği edebî bir metin hâlini almaktadır. Yahut bu tercü-

melerde Kur'ân'ın rûhu tamâmen kaybolmaktadır.

Cuneyf Üniversitesi Doğu Dilleri Bölümünde profesör olan Edouard Montet, 1925 yılına kadarki Kur'ân tercümelerinin Arapça Kur'ân metnine mukâyese edildiğinde oldukça sığ ve basit olduğu kanâ'atindedir.

Montet bunu Sâmi dillerin yapısına bağlamaktadır. Ona göre bu sığlığın ve basitliğin sebebi, Sâmi dillerdeki, özellikle de Arapça yazılmış olan herhangi yazılı bir metni Batı dillerine çevirmedeki zorluktur. İsviçreli bu âlim Kur'ân'a uzak olan bir misâl vermektedir ki, o da, Avrupa dillerine çevirilmiş olan bazı Câhiliyye şiirleri ile ilgili edebî naslarda mevcut olan sığlık ve Arap dilinin taşıdığı hakîki ma'nâlara delâlet ile îmâ ve işâretleri ihtivâ etmede Avrupa dillerinin yetersizliğidir.³

Montet'in zikrettiği bu Luğavî sebep yanında biz, Arapçanın dışında kendi dilini iyi konuşabilen ve zevk sâhibi olan okuyucunun his dünyâsında Kur'ân tercümesini yavan ve kuru kılan başka sebepler de görüyoruz.

Kur'ân ile mütercimi arasında da vicdânî bir etkilenmenin meydana

*.Mecelletu's-Şerîa ve'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye, (Hakemli dergi), Kuveyt Üniversitesi, yıl 13, sayı 34, Zilhicce 1418 h/Nisan 1998 m. s.157-189.

**İsviçre Cüneyf Üniversitesi, Fransız Medeniyeti Düşünce Tarihi Araştırmacısı.

***İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

¹.Robertus Retinensis veya Robert of Retines. (H.A.)

².Pierre le Venerable (v.1156). (H.A.)

³.Montet, Edouard, *Le Coran*, Payot, Paris, 1925, p.7.

gelmesine müteallik sebepler bu meyanda zikredilebilir. Biz bununla, Kur'ân'ı tercüme eden gayr-ı müslimlerde olmayan Kur'ân'dan etkilenmek, onu rûhunun derinliklerinde hissedip ondan ma'nevî zevk almak gibi mütercimde olması gereken rûhî îmândan neş'et eden hususları kastediyoruz.

Bunu şöylece toparlamak mümkündür: Kur'ân'dan zevk almak ve onun Rabbânî ma'nâlarından etkilenmek, ancak ona îmân ile mümkündür. Bu, Kur'ân'ı diğer metinlerden farklı kılan bir îmândır.

Bu yüzden Sahâbeye önce îmân aşılanıyor, sonra onlara Kur'ân veriliyordu. Böylece onunla îmanları artıyordu.

Mütercimin tercümesinde tâkip ettiği yöntem de tercümeleri sıg ve basit kılan sebeplerdendir.

Bir tercümeden diğerine geçen tekrarlar da bunlardandır.

Biz elbette bir âlimin diğerinden istifâde etmesine karşı değiliz. Tabî ki fikirlerin kaynaşıp birleşmesi için bu gereklidir. Ancak hiç bir yenilik sunmayan yavan tekrarlar için bunun yapılması doğru olmaz. Bazen de bu tekrarlar daha evvelki bir tercümede bulunan hatanın veya önyargının aynen tekrârı şeklinde olmaktadır ki, bunları tasvîb etmek mümkün değildir.

Biz, Kur'ân'ı 1734 yılında İngilizceye tercüme eden ve İngiliz asıllı olan George Sale'nin (1697-1736) yaptığı tekrarları örnek gösterebiliriz. Sale'nin tercümesi, İtal-

yan asıllı F. Louis Maracci'ye (1616-1700) âit olan tercümenin bir kopyası mahiyetindedir.¹ Bu zât, Hıristiyan din adamlarından biridir.

Ekip rûhunun olmayışı da Kur'ân tercümesini zayıf kılan sebeplerden biridir. Bu tercümelelerin çoğu tek kişinin yaptığı tercümelelerdir. Bu tür çalışmaların mütehasıslardan oluşan bir hey'et tarafından yapılması gerektiğine inanıyoruz.

Kur'ân tercümelelerinin niçin basit ve yavan kaldığını ve Avrupa dillerine yapılmakta olanların neden hâlâ yavan ve basit kalmakta devâm ettiğini buradan anlayabiliyoruz. Durum böyle olunca, İslâmın Avrupalı insanın dünyasında yer almaması ve mechûl olarak kalması garip değildir.

İslâmî konularda Batılılarla konuşup görüşen, onların bu dînin en basit kâideleri hakkında dahi ne kadar câhil olduklarını anlayacaktır. Onlardan öncekilerin nazarında olduğu gibi onlara göre de bu din, Orta Çağın kalıntılarından ibâret gerici bir dindir. Bu yüzden Batılıların gözünde herhangi bir önem taşımaz. Bunu onların İslâm hakkındaki bilgisizliklerine hamletmek kolaydır, ancak bize düşen, geçen asırlardan bugüne kadar bu konuda kusurlu olduğumuzu cesâretle i'tirâf edebilmektir.

Evet biz, onları İslâm ve onun yüceliği hakkında bilgilendirmek konusunda gerekli gayreti ortaya

¹.(Hasan) Meayirci, "et-Tercemâtu'l-Lâtiniyyetu li'l-Kur'ân", el-Muslim el-Muâsir adlı dergi içinde.

koyamama noktasında utandırıcı bir kusur içerisindeyiz. Bu, uzun uzadıya konuşulması gereken bir meseledir; inşaallah ileride bu konuda bir şeyler yazmaya çalışacağız.

Bu giriş bölümünde açıkça belirtmek gerekir ki, Chouraqui, Avrupa'daki kültür çevrelerinde eski İbrânî Târihi ve Tevrât ile İncîl'in Târihi hakkında geniş bilgi sâhibi biri olarak bilinir. İlâhiyât ilimlerine önem veren ortamlarda ve ayrıca kültür çevrelerinde onun Tevrât ve İncîl tercümeleri büyük münâkasalara sebep olmuştur.

Bu tartışmaların esâsı şudur: Onun Kur'ân için uyguladığı yöntem, daha önce Tevrât ve İncîl için uyguladığı yöntemin aynısıdır. O da, tercüme esnasında kelimenin luğavî aslına i'tibâr etmektir. Chouraqui, dâimâ kelimenin kök ma'nâsına bakar, kelimenin metin içerisindeki genel gelişine bakmaz.

Chouraqui, Yahûdî dînine mensup bir ebeveynin oğlu olarak Cezâyir'de dünyâya gelmiştir. Şu an ise işgâl altındaki Kudüs'te yaşamaktadır. Burada yapmakta olduğumuz tenkitlerimiz, Chouraqui'nin 1990 yılında Robert Laffont yayınları arasında ilk baskısı yapılan Kur'ân tercümesi üzerinedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

Chouraqui'nin Yöntemi ve Tercümenin Mukaddimesi

André Chouraqui, tercümede Kur'ân kelimelerini çevirirken dâimâ kelimenin luğavî aslına i'tibâr

etmiştir. Başka bir ifadeyle, o kelimenin aslının delâlet ettiği şeyi göz önünde bulundurmuş, Kur'ânî ve şer'î delâletine i'tibâr etmemiştir. Chouraqui, başından sonuna kadar Kur'ân'ı hep bu şekilde bizâtiht kelimeyi, kelimenin aslî ma'nâsını tercüme etmiş, bunu yaparken, şer'î ma'nâlara delâlet edebilmesi açısından kelimenin luğavî aslının Kur'ân'da uğradığı değişikliği hiç nazar-ı i'tibâra almamıştır. Kur'ân'ın siyâkında yeni bir anlam kazanmış olan bu kelimelerden herhangi birini kullanırken hep bu yöntemi izlemiştir. Burada şuna işâret edelim ki, kelimenin üç ma'nâsı veya üç türlü delâleti vardır.

1-Şer'î ma'nâsı

2-Lüğavî ma'nâsı

3-Örfî ma'nâsı ya da toplumun kelimenin ma'nâsı konusundaki tasavvuru, yâhut kelimenin herhangi bir toplumda kazandığı ma'nâ.

Buna, aslî ma'nâsı dua olan (صَلَاة) (salât) kelimesini, su ma'nâsına gelen (الْوُضُوءُ) (el-vudû') kelimesini ve tutmak ma'nâsına gelen (الصِّيَامُ) (es-sıyam) kelimesini örnek verebiliriz. Hepimiz biliyoruz ki, İslâm bu kelimeleri bilinen aslî ma'nâlarından çok daha geniş ve daha genel ma'nâlarda kullanmıştır.

Chouraqui'nin, kelimenin Şer'î ma'nâsına değil de lüğavî ma'nâsına i'tibâr etmesi şeklindeki bu temsîlî yöntemi, doğal olarak,

Kur'ân tercümesinin metninin üslup yönünden yavan, ibâre yönünden sığ ve esasları i'tibâriyle de dağınık olması sonucunu doğurmuştur. Böylece Kur'ân tercümesinin metnine Chouraqui'nin eliyle kötülük yapılmıştır. Bütün bunların da tabi'î sonucu olarak, İslâmı öğrenmek isteyen Avrupalının nazarında Kur'ân bozuk, zayıf, kötü bir metin olarak yer alır. Aynı şekilde bu kötü tercüme, dîninin esaslarını öğrenmek isteyen ve Fransızca konuşan müslümanların inançlarının sarsılmasına sebep olur. Zîrâ onlar bu tercümelerde ham, sathî ve âyetleri arasında organik bir bağ, birlik-bütünlük bulunmayan bir Kur'ân göreceklidir.

Ahd-i Atîk ve Ahd-i Cedîd - yani Tevrât ve İncîl- üzerine yaptığı tercümelerinde esas aldığı yönteme bakarak belirtmeliyiz ki, Kur'ân tercümesine de uyguladığı bu yöntem, Chouraqui'nin sû-i niyetinden kaynaklanmıyor. Şöyle ki, o, Kitâb-ı Mukaddes'in tercümesinde de önce kelimenin eski Yunan dilindeki ma'nâsına bakar, onu baz alır, sonra da luğavî-iştikâkî delâleti i'tibâriyle onu Fransızcaya çevirir. O halde Kur'ân için uyguladığı yöntem, Tevrât ve İncîl için uyguladığı yöntemin aynısıdır. Burada bizim objektif olmamız ve -bu zat Yahûdî olmasına rağmen- doğru neyse onu söylememiz gerekir.

Şüphesiz onun yaptığı Tevrât ve İncîl tercümeleri, Batıda Teolojiye önem veren çevrelerde ve aynı şekilde kültür çevrelerinde büyük

tartışmalara sebep olmuştur. Bu tartışmaların esâsı, biraz önce de işâret ettiğimiz gibi, onun tercümesinde kelimenin luğavî aslına i'tibâr etmesidir. Bu zât çok bilgili olmasına rağmen, onun Kur'ân tercümesi, tâbî olduğu yöntemi dolayısıyla şu âna kadar yapılmış olan tercümelerin en kötüsü olarak addedilir.

Chouraqui tercümesini "L'Appel", yani Çağrı diye isimlendirmiştir. Bizzat kendisinin koymuş olduğu bu isim, onun Kur'ân'dan vahiy özelliğini kaldırma gayretini göstermektedir. Bu öyle bir husûsiyettir ki, şâyet bu ondan kaldırılsa, o muayyen bir zaman süreci içinde yazılmış soyut bir beşerî eser olur. Öyle bir eser ki, sadece bazı ahlâkî değerler, gelişmelerin kendisini aştığı ve zaman aşımına uğramış karanlık dönemlere âit özel kânûnî esaslar ihtivâ eder.

Şüphesiz Kur'ân'dan vahiy sıfatını ve onun inzâl edilmiş bir kitap olma özelliğini kaldırma gayreti, bugün dahi gayr-ı müslimlerin yaptığı tercümelerde, gayr-ı müslim okuyucularına yansıtmaya çalıştıkları bir husustur. Bu uğurda, Hz. Peygamber'in etrafında çok yanlış fikirlerin ortaya çıkmasına kadar varan gayretler görüyoruz. Bilhassa onların "Şüphesiz ki Nebî, okuma ve yazmayı biliyordu" sözü bunlardandır. Oysa ki Kur'ân kesin bir şekilde "Nebî'nin yazmayı veya yazılmış bir metinden okumayı bildiğini nefyetmektedir. Ancak öğretileni okumak şeklindeki kırâ'atı ise Nebî gâyet iyi biliyordu."

Allah Teâlâ'nın şu sözü bunu gösteriyor:

﴿وَمَا كُنْتُمْ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ
بِئْسَ مَا كُنْتُمْ تَفْعَلُونَ﴾

"Sen bundan önce herhangi bir kitaptan okuyor değildin ve sağ elinle de yazıyor değildin. Öyle olsaydı, bâtila uyanlar kuşku duyarlardı."¹

(Yazılmış bir şeyden) okuyamama ve yazamama sıfatının Nebî'den nefyedilmesi, bu Kur'ân'ın onun te'lîf etmiş olduğu bir eser olduğu intibâhını verir. Bundan dolayı biz, Jacques Berque'in,

﴿الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ
مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ...﴾

"Yanlarındaki Tevrât ve İncil'de yazılı buldukları o elçiye, o ümmî Peygamber'e uyanlar..."²

âyetindeki "en-Nebiyu'l-Ümmiyu" (Ümmî Peygamber)'i niçin "Prophet Maternel", yani bir toplum içinde yetişip onlara âit peygamber³ şeklinde tercüme ettiğini anlıyoruz. Bu, Peygamber'den üm-

mîlik sıfatını nefyetmek içindir. Her ne kadar bazı müfessirler iştikâk yönü i'tibâriyle ümmiyyenin (الْأُمِّيَّةُ) tefsîr cihetlerinden biri olmasına bakarak ümmîyi umûmîlik (الْأُمُومِيَّةُ) ile tefsîr etmişlerse de, Fransız dilindeki delâlet -ki her insanın kendine has bir şahsiyeti olduğu gibi, her dilin de kendine has delâletleri vardır- ile Nebî, sadece bir ümmete mensûb ve onlara tâbî biri olur.

Batıda kültürlü insanlarla Kur'ân hakkında görüşmeler yapan kimse, onların Hz. Peygamber'i okuma yazma bilen biri olarak tasavvur ettiklerini görecektir. Yâhut onların bazıları Hz. Peygamber'in genel ma'nâsı i'tibâriyle (yani yazılmış bir şeyi okuma ve öğretileni okuma şeklindeki) okumayı bildiğini, fakat yazmayı bilmediğini zannetmektedirler. Zîrâ Avrupalı insanın aklı, aslâ Kur'ân'daki gibi büyük bir i'cazın -onların tasavvuruna göre- okuma yazma bilmeyen bir beşer tarafından getirilmiş olmasını kabul etmez. Aynı şekilde onlar Kur'ân metninin vahiy olduğuna da inanzmazlar. Açıkça belirtmek gerekir ki, Hz. Peygamber'in ümmî olması Kur'ân'ın i'câzına delâlet eden hususlardan biridir. Bu bize tevâtürle gelmiştir. Tevâtür ise, kimsenin sıhhati konusunda şüphe etmeyeceği delillerdendir. Zikri geçen Kur'ân âyeti de buna işâret etmektedir.

Chouraqui'nin tercümesindeki mukaddimesi üzerine yaptığımız mülâhazaları şu noktalarda özet-

¹.el-Ankebût, 48.

².el-A'râf, 157.

³.Berque (J), *Le Coran tradiut de l'arabe annoté et Suivri d'une étude exégétique*, Sindbad, Paris, 1990, p. 181. Aynı şekilde bk. Dr. Zeyneb Abdülaziz, "Tercemâtu'l-Kur'ân ilâ Eyne? Vechâni Li Jacques Berque", Dâru'l-Hidâyah, el-Kâhire, 1994. Fakat biz okuyucuya daha düzgün olmasından dolayı 1995 baskısını tavsiye ediyoruz.

lemek mümkündür:

1-Sayfa 15'te diyor ki: "Kur'ân, ancak Nebî'nin vefâtından sonra yazılmıştır." Bunda muğâlata vardır. Zîrâ Kur'ân, Hz. Peygamber'in hayâtında, o dönemlerde Hicaz bölgesinde yazı ve tedvîn malzemesi olarak bilinen hurma dalları, bez ve kemikler üzerine yazılıyordu. Biz biliyoruz ki Zeyd b. Sâbit¹ vahiy kâtiplerinden idi. Hz. Peygamber'in vefâtından sonra, Hz. Ebû Bekir, Ömer ve Osman döneminde cereyân eden ise, Kur'ân'ın cem'idir; Kur'ân'ın yazılmasının ve tedvîn edilmesinin başlangıcı değildir. Şüphesiz ki Ebû Bekir'in dönemi Ömer'in meşveresi ve iştirâki ile Kur'ân'ın cem'ine şâhid olmuştur, Osman'ın dönemi ise, mushafların yazılmasına şâhid olmuştur.

Hz. Peygamber döneminde Kur'ân'ın yazılması ve ilk üç halîfe döneminde de cem' edilmesi Ahd-ı Kadîm ve Ahd-ı Cedîd için vâki' olandan farklıdır. Şöyle ki, Spinoza ve R. Simon'un araştırmaları, Tevrât'ın bir cüz'ünün Mûsâ'nın vefâtından sonra yazıldığını ve bunun vahiy olduğu belirtilerek ona nisbet edildiğini isbât etmiştir. Yine onlar ondaki bazı tahrîfâtı da tesbît etmişlerdir. Hepimiz biliyoruz ki, İncîlilerin tümü Hz. İsa'nın Allah'a yük-seltilmesinden sonra yazılmışlardır.

¹.Metinde Zeyd b. Hârîse diye geçmektedir. Bunun sehven yazıldığı kanâ'atindeyiz. Zîrâ Hz. Peygamber'in ünlü kâtibi Zeyd b. Hârîse değil, Zeyd b. Sâbit'tir. (H.A.)

Onlardaki tahrîf ve ilâveler de bunun şâhididir.

Tevrât'ta tahrîfin vâki' olması, -aslen Yahûdî olan Baruch Spinoza'nın (1577-1632) araştırmalarında da gördüğümüz gibi- Târihî ve Filolojik araştırmaların onun tümüyle İlâhî vahiy olmadığını açıkça ortaya koyması ile isbât edilmiş bir husustur. Zîrâ onda Hz. Mûsâ'nın vefâtından sonra yazılmış olan kısımlar vardır. Şüphesiz ki Hollandalı bu bilgin, Archéologie de Connais-sance² diye bilinen Bilgi Arkeolojisi araştırmaları esnasında bunu çok güzel bir şekilde tesbit etmiştir. Tevrâtın tümünün vahiy eseri olmadığını gösteren bu araştırmalarından dolayı bazı Yahûdîler onu katletmeye teşebbüs etmişlerdir. Spinoza, bu konudaki görüş ve düşüncelerini Latince olarak yazdığı "*Le Tractatus Théologico-Politicus*"³ adındaki kitapta toplamıştır. Bu ismi (مُعَاهَدَةٌ اللّٰهُوتِ وَالسِّيَاسَةِ) (Teolojinin ve Politikanın İttifâkı) şeklinde Arapçaya çevirmek mümkündür.⁴

².Bu tâbir Sorbon üniversitesi profesörlerinden olan Muhammed Arkon'dan iktibâs edilmiştir. Arkon, "*el-Fikru'l-İslâmî Kirâeten 'İlmiyyeten*" ve "*Târîhu Fikri'l-İslâmî*" adlı kitaplarının değişik yerlerinde bu tâbiri kullanmaktadır. Beyrut baskısı, 1986, Haşim Salih'in tercümesi.

³.Eser Hasan Haneffî tarafından *Risâletu's-Siyâseh ve'l-Lâhût* adı ile Arapçaya çevrilmiş olup, Kâhire'de basılmıştır. (H.A.)

⁴.Spinoza'nın Kitâb-ı Mukaddes ile ilgili görüşleri konusunda daha fazla

Şüphesiz ki, 17. asrın ikinci yarısı bu Bilgi Arkeolojisi konusundaki daha başka derin âlimlerin çalışmalarına şâhid oldu. Richard Simon (1638-1712) da bunlardandır. Simon, Kitâb-ı Mukaddes üzerine yaptığı tercümesi esnâsında Tevrât ve İncîl'de yapılan oyunları isbât etmiştir. O, hâlis bir katolik olmasına rağmen, sâhib olduğu sâlim akıl, onu Tevrât'ın ve İncîl'in târihini objektif olarak ele almaya sevketmiştir.

Bu zât hakkında şunu da zikretmek gerekir: O, İslâm'ın getirdiği ahlâkî değerlerden övgüyle bahsetmiştir. Bu görüşlerini (التَّارِيخُ النَّقْدِيُّ لِلْعَقَائِدِ وَالْعَادَاتِ عِنْدَ الْأُمَّمِ الشَّرْقِيَّةِ) (Doğu Milletlerinin İnançları ve Âdetleri Üzerine Tenkîdli Târih) adlı eserinde dile getirmiştir. Bu kitap 1684 yılında Fransızca olarak çıkmıştır. Bu zât, kendi döneminde yaşayan ve Fransa'nın en büyük târihçilerinden olan Bossuet tarafından bilhassa (التَّارِيخُ الْعَامُّ) (Genel Târih) adlı kitabında hücumlara ma'rûz kalmıştır. Bu saldırının sebebi, Simon'nun Kitâb-ı Mukaddes'in (La Bible) tümünün Allah katından inmediğini isbâtıdır.

bilgi için bk.

1-Zac (S), *Signification et Valeur de L'Interprétation de L'Ecriture chez Spinoza*, P.U.F, 1965.

2-Colerus (J), *Vie de Spinoza*, Galimard, Paris, 1954.

3-Zac (S), *Le Philosophie, Téologie et Politique dans l'Œuvre de Spinoza*, Vrin, Paris, 1979.

Richard Simon'un araştırmaları ve çalışmaları, düşünce târihi açısından önemli bir adımı, ayrıca Yahûdî ve Hıristiyan bazı din adamlarının sahtekârlıklarını tenkîd yönünden de mu'teber bir adımı temsil etmektedir.¹ Onun bu tenkitli çalışmaları (التَّارِيخُ النَّقْدِيُّ لِتَرْجَمَاتِ الْعَهْدِ الْجَدِيدِ) (Ahd-i Cedîd'in Tercümeleri Üzerine Tenkîdli Târih) adlı kitabında yer almıştır. Simon onu 1690 yılında yazmıştır.

Spinoza ve Simon'dan sonra, Kitâb-ı Mukaddes'in metinlerindeki ibâreler üzerine yapılan oyunların boyutunu ortaya koymak üzere başka bir âlim, Jean le Clerc gelmiştir. O Ahd-i Cedîd'i 1703 târihinde Fransızcaya çevirmiştir. Tercümesini Hollanda'nın Amsterdam kentinde neşretmiştir. Le Clerc, Spinoza'nın fikirlerinden ve felsefesinden etkilenenlerin en büyüğü olarak değerlendirilir.

Le Clerc, Richard Simon'un çalışmalarını da tenkîd etmiştir. Bu derin âlimlerin (الْمُتَبَحِّرِينَ) (el-mütebahhîrîn) veya büyük bilginlerin (الْفَحَّارِينَ) (el-fahhârîn) -düşünce târi-

¹Richard Simon'un Kitâb-ı Mukaddes üzerindeki çalışmaları konusunda daha fazla bilgi isteyen okuyuculara şu kitapları tavsiye ederiz:

1-R. Simon, *Histoire Critique des Versions du Nouveau Testament*, Roherdaun, 1960.

2-P. Auvry, *R. Simon, 1638-1712, étude bibliographique*, Paris, 1974.

hinde (الْفَهْرُ) (el-fehr) kökünden alınmış olan (فَهْرًا) (fahhâr) tâbirini kullanmak câiz ise- çalışmalarından sonra Kitâb-ı Mukaddes beşerî metinler gibi insânî araştırmalara mevzû olabilmektedir.

Denebilir ki, İncîllerdeki tahrîfleri isbât konusunda yazılmış eserlerin en iyisi, John Locke'nin (1632-1704) yazdığı şu muazzam çalışmadır: (مقال حول ضرورة شرح رسائل القديس) (Aziz Pauls'un Özel Risâlelerinin Kendisi Aracılığı İle Şerhinin Zarûreti Hakkında Söz), "A Paraphrase and Notes on the Epistelo St. Paul to the Galatians: Essay for the Understanding of St. Paul by Consulting St. Paul himself."

Şüphesiz ki John Locke, ilmî yöntemlerle Pauls İncîlindeki bazı âyetleri iptâl etmiştir. Bizim mevzûmuz, John Locke'nin aziz Pauls'un bazı âyetlerini iptâl etmek için ileri sürdüğü delîlleri açıklamak değildir. Bu İngiliz asıllı düşünürün yaptığı en önemli dâvet, vahyi kabûl konusunda akli hakem yapmak için yaptığı dâvettir.

Durum böyle olunca Avrupalı, Ahd-i Kadîm ve Ahd-i Cedîd'deki tahrifler yüzünden semâvî kitaplara büyük bir şüphe ile bakar. Bu yüzden onlar Tevrât ve İncîl'e atfedilen tahrîfâtı aynı şekilde Kur'ân'a atmaya çalışmaktadırlar. Batı'da Hıristiyanlığa inananların ekseriyeti Kitâb-ı Mukaddes'in vahiy değil, ilhâm edilen bir eser olduğuna inan-

maktadır. Hattâ bazı papazlar diyorlar ki: Muhakkak ki o ilhâmdır (inspiration), vahiy (révélation) değildir.

2-Chouraqui, unutmamın vahiyde vâki' olması gibi, şeytanın vahye müdâhale etmesinin de mümkün olduğunu kaydediyor. Bunun için Necm sûresindeki âyetler ile alâkalı muhtelif rivâyetleri delîl olarak kullanmaktadır. Bu rivâyetler boş ve bâtıl olup Taberî tarafından nakledilmişlerdir. Bu muhtelif rivâyetlere göre,

﴿أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ * وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَىٰ﴾

"Lat ve Uzza ile bunların üçüncüsü olan Menatı görmüyor musunuz?"¹ âyetleriyle birlikte, gûyâ Hz. Peygamber'in hazfettiği şu âyetler nazil olmuştu:

﴿أولئك الغرائق العلى وإن شفاعتهم لترجي﴾

"Bunlar yüce turnalardır ve onların şefâ'ati umulur."

İbn Cerîr et-Taberî'nin Tefsîr ve Târîh ilmindeki yerinin büyüklüğü bilinmektedir. Fakat o da diğer insanlar gibi isabet de eder, hata da eder. Bu konuda İmâm Malik'in sözünü zikretmemiz gerekir: O Hz. Peygamber'in kabrini gösterek şöyle demiştir: "Bu kabrin sâhibi hariç diğer herkesin sözü alınabilir de, reddedilebilir de."

Bu bizi şu mühim husûsu te'yîd ve te'kîd etmeye götürüyor: Kültürel mîrâs kutsal değildir; bilâkis mukaddes olan sadece Kur'ân ve Hz. Peygamber'in hadîsinden şahîh olduğu tesbît edilendir. O halde

¹.en-Necm, 19-20.

bu kültürel mîrâsı tartışmasız kabûl edilmesi gereken bir şey olarak almamız gerekir. Şüphesiz ki pekçok müsteşrik (ki şu an onlar, müsteşrik kelimesini, sömürge çağını hatırlattığı ve onunla irtibatlı olduğu için kullanmıyor, onun yerine artık *Islamologue* kelimesini kullanıyorlar) istismâra yeltenmiştir. Biz deriz ki: Onların bazıları Kur'ân etrafında fikir ayrılığı yaratmak için bu uydurma rivâyetleri istismâr etmiştir. Chouraqui bu konuda ilk değildir, o kendinden öncekilerden, bilhassa Nöldeke ve Blachère'den nakiller yapan biridir.

Chouraqui, bu iki âyeti tercüme ederken şöyle diyor: O iki âyetin düzeltilmesi tamam oldu. Böylece bu uydurma rivâyetle kanâ'atini pekiştirmeye çalışmaktadır.¹

3-Mütercim Kur'ân'ın yedi harf üzerine nâzil olmuş olmasını da şöyle diyerek istismâr etmektedir:

Burada Kur'ân'ın nassı konusunda pek çok ihtilâflar vardır. Ve yine burada aralarında farklar bulunan nüshalar mevcuttur. O Kur'ân metninin târihinin gâyet büyük karışıklıklar taşıdığına i'tibâr etmektedir. (s.13).

Şüphesiz ki, Kur'ân'ın yedi harf üzerine nâzil olduğu sözü, kendisiyle bâtil murâd edilen hak bir sözdür. Zîrâ yedi harf, herhangi bir çatışma ve ihtilâf ifâde etmemektedir. Fakat bu, netice i'tibâriyle

¹.Bak. 1106, dipnot 53.

Arap yarımadasında mevcut olan Arap kabîlelerinin dillerinin ihtilâfından ibâret bir husustur.

﴿...إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ يَقْضِي الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ﴾

“Hüküm ancak Allah'ındır. O (c.c.) hakkı anlatır ve O (c.c.), doğru hüküm verenlerin en hayırlısıdır.”²

âyetindeki kırâ'at şekli İlâhî vahiy olduğu gibi,

﴿...إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ يَقْضِي الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ﴾

şeklindeki kırâ'at da İlâhî vahiydir.

(يَقْضِي) ile okumak vahiy olduğu

gibi, (يَقْضِي) ile okumak da vahiydir.³ Bir çok kırâ'at şekli olan diğer âyetlerde de durum böyledir. Fakat o, "Burada yedi Kur'ân var" diyerek Kur'ân'ın yedi harf üzerine inmiş olmasını istismâr etmektedir. Biz de diyoruz ki: Burada bir tek Kur'ân vardır ve bu Kur'ân yedi harf üzerine nâzil olmuştur. Bu konu bizim ihtisas alanımızın dışında olmamakla beraber, biz okuyucuyu bu konuyu işleyen kaynaklara havâle etmekle yetiniyoruz. Arap kütüphâneleri bu kaynaklarla doludur.

4-André Chouraqui'ye göre, Kevser sûresinin ismi Hz. Peygamber'in vefâtından sonra konmuştur.

².el-En'âm, 57.

³.Bak. *Tefsîru'l-Celâleyn*, iki cilt, Dâru İhyai'l-Kutubi'l-'Arabiyye, el-Kâhire, Târihsiz, I. cild, s. 117.

(s.13). Biz kesin ve öz olarak diyoruz ki: Kur'ân sûrelerinin tümü tevkîfî olarak isimlendirilmişlerdir. Tevkîfîlik ise, sınırlarını şerî'atin çizdiği bir husustur.

Hz. Peygamber'in vefâtından önceki son Ramazan ayında Ceb-râîl ona geldi ve bugün olduğu şekli üzere onunla beraber Kur'ân'ı okudu. Bu da gösteriyor ki bizzat sûrelerin tertîbi de tevkîfidir.

Mütercim aynı sayfada pek çok kere sûrelerin tertîbi arasında mantıklı bir alâka ve zaman açısından da uygunluk bulmadığını tekrâr edip durmaktadır. (s.13).

5-Chouraqi (sayfa 15'te) diyor ki: Kısa sûreler Hz. Peygamber kırk yaşlarında iken İlâhî dâvetin başlangıcında nâzil olmuşlardır. Ki o zamanlar o nefsinin şüursel bir ilhâm ile beslemekte idi ve kendini müstesnâ, eşsiz güzellikte şüursel bir üslûb ile ifâde ediyordu.

Kur'ân'ın tercümesi konusunda gayr-ı müslimlerin gayreti etrâfında başlangıçta orataya atılan sorgulamalara, daha önce geçen bilgilerin tahlîlinin yeteri cevap olacağı umulur. Bu konudaki red cevaplarını iki noktada toparlamak mümkündür:

a-Onun, Hz. Peygamber'in vahyin nüzûlu ânında yaşının 40 olduğu şeklindeki sözü doğrudur. Fakat mütercimin, buraya soru işâreti koymuş olması hayret edilecek bir şeydir. Bu işâretin şüphe ifâde ettiği bilinmektedir. O bununla Hz. Peygamber'in sîreti hakkında kesin olarak bilinenler konusunda şüphe

îrâd etmeyi hedeflemektedir. Bu, dikkat çekilmesi gereken bir husûstur. Zirâ böylece kesin olarak ve çok iyi bilinen konular, şek ve şüphe konusu olmakta, şek ve şüphe götüren, uydurulmuş şeyler ise târihî hakikatler yerine konulmaktadır. (Garanic hâdisesi buna örnek olarak gösterilebilir).

b-Hz. Peygamber'in kendini çok güzel ve eşsiz bir şiir üslûbu ile ifâde ettiği şeklindeki sözüne gelince, bu, müşriklerin Hz. Peygamber'in şâir olduğunu iddiâ etmelerine binâen devamlı yaptıkları bir tekrardır. Şüphesiz ki Kur'ân,

﴿إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ * وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا * مَا تُؤْمِنُونَ * وَلَا بَقَوْلِ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ *﴾
تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿﴾

Muhakkak ki o değerli bir elçinin sözüdür! O bir şâirin sözü değildir! Ne kadar az inanıyorsunuz! O bir kâhinin de sözü değildir! Ne kadar az tezekkür ediyorsunuz! O, âlemlerin Rabbinden indirilmiştir!¹

diyerek Chouraqi ve benzerlerine gereken cevabı vermektedir.

İşte onların hedefi budur; derin ve çirkin bir hedef, İslâm ümmetini kökünden ayırmak için tâyin edilmiş yıkıcı bir hedef. Bu hedef, Kur'ân'ın, diğer şâirlerin kendilerini ifâde ettikleri gibi, ancak ve sadece Muhammed'in de kendisini bununla ifâde ettiği bir metin olduğu intibâh okuyucuya verildiği zaman gerçek-

¹ el-Hâkka, 40-43.

leşmiş olacaktır. Onun bu ibâresini harf harf vermek gerekir ki, görüş ifâde etmek özgürlüğü ile başkalarının özgürlüğüne ve inançlarına saldırmak hoşgörüsü arasındaki fark açıkça belirsin. Sayfa 15'te şöyle diyor: "(...) et s'exprimait avec une exceptionnelle beauté poétique." (...) (ve son derece şâirane bir güzellikte kendini ifâde ediyor idi).

6-Mütercim sayfa 16'da şöyle diyor: Kur'ân, Berber, Kıpt, Habeş, Yunan, Hind, Nabt, Fars, Sûdan ve Süryânî dillerinden bazı kelimeler ödünç almıştır. Şunu da ilâve etmektedir: İbrânî dilinde mütehasıs olan kişi, Kur'ân'da mevcûd olan ile Tevrât'ta mevcûd olanlar arasındaki büyük uygunluğu görür.

Kur'ân'ın diğer dillerden bazı kelimeler aldığı doğru kabûl edilir. Meselâ (مسك) (misk) kelimesi Farsçadan alınıp Arapçalaştırılmıştır.¹ Bu, Kur'ân'ın i'câzına ve kaynağının İlâhî olduğuna delîldir. Zîrâ Araplar bu dilleri bilmiyorlardı, Hz. Peygamber de ümmî idi. Bunları ona kim haber verdi ve öğretti? (الْقِرَاءَاتُ)

(الْقِرَاءَاتُ فِي ضَوْءِ عِلْمِ اللُّغَةِ الْحَدِيثِ) (Modern Dil İlminin Işığı Altında Kur'ân Kırâ'atleri) adlı kitabın sâhibi diyor ki: Arapçadan başka dile nisbet edilen her kelime, İslâmdan önce onların arasında Arapçalaşmış olarak mütedâvil idi.

Kur'ân ve Tevrât kıssaları ara-

¹ el-Cevherî, *Muhtâru's-Sihâh*, "Misk" maddesi.

sındaki büyük uyuma gelince, bu bizzat Kur'ân'ın da te'kîd ettiği bir husûstur. Fakat Kur'ân ve Tevrât arasında pek çok yerde varolan uygunluk hakkındaki bu ibâre, Chouraqui'nin tercümesinin vazgeçilmez bir ibâresi olmuştur. O bu sözünü defalarca tekrar etmekten usanmaz.

Kısaca işâret edelim ki, içlerinde Tevrât ve İncîl'in de bulunduğu semâvî kitaplara îmân, îmânın açık şartlarındandır. Bütün bunlar mü'mine göre, Hakîm ve Habîr olan Allah tarafından indirilmiş kitaplardır. Fakat Yahûdî âlimleri ve Hıristiyan papazları kelimeleri kondukları aslî ma'nâlarından başka yerlere çekerek tahrîf etmişlerdir, hâlen de tahrîf etmeye devâm etmektedirler. Kur'ân ise, kendinden önce inen semâvî kitapları gözetip koruyan olarak gelmiştir. Kur'ân ve Tevrât arasında var olan müsterek hususlar İlâhî vahiydirler, aralarındaki ihtilâflar ise, târihî ve lügavî sebepler yüzünden Tevrât'ın tahrîf edilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. (Bu bölümdeki birinci noktaya mürâcaat).

7-İhtilâf konusu olan, veya zayıf ve uydurma olan hususlar üzerinde çok durmak, onları tahrîf etmeye çalışmak onun araştırmasındaki metodudur. Chouraqui sayfa 19'da, târihte Ehl-i Sünnet olarak bilinen grup ve bilhassa onların başında gelen Ahmed b. Hanbel ile Mu'tezile arasında Abbâsîler döneminde cereyân eden ihtilâflara işâret etmektedir. Bu ihtilâf, Kur'ân'ın mahlûk mu,

yoksa gayr-ı mahlûk mu olduğu şeklindeki *Halku'l-Kur'ân* konusu etrâfında dönen ihtilâftır.

Birincisi: Burası, bunlardan hangisinin doğru, hangisinin de yanlış yaptığının beyan edileceği yer değildir. Fakat burada açıklanması gereken şudur: Onlar "Kur'ân Allah'ın mahlûk kitabı mıdır, yoksa Allah'ın gayr-ı mahlûk kitabı mıdır?" ibaresini kullanıyorlardı. Hemen belirtelim ki, her iki fırka da Kur'ân'ın Allah'ın kitabı olduğunda müttefik idiler. Chouraqui ise diyor ki: Kur'ân mahlûk mudur, yoksa mahlûk değil midir? (Le Qur'an est-il crée ou incrée?) Bu, bu ihtilâfın kaynağını bilmeyen okuyucunun aklında, sanki burada müslümanlar arasında bu kitabın Allah'ın katından olup olmadığı şeklinde bir ihtilâf varmış gibi bir intibâ' uyandırır.

Kur'ân Allah'ın kitabıdır. Bu, Mu'tezilenin Ehl-i Sünnet ile ittifak ettiği bir konudur. Niçin bunu ibrâz etmeye çalışmıyor? Bilakis, biz onu ihtilâf mevzû'u üzerinde temerküz ediyor görüyoruz. Allah Teâlâ buyuruyor ki:

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ...﴾

"O öyle Allah ki sana Kitâb'ı indirdi. Ondaki âyetlerin bir kısmı muhkemdirler. Bunlar Kitâb'ın esasıdır. Diğer bir kısmı ise müteşâbihâttir. Kalplerinde eğrilik bulunanlar, fitne çıkarmak ve te'vîle

sapmak gâyesiyle ondaki bu müteşâbih âyetlere tâbî olurlar..."

8-Mütercim, Hz. Peygamber döneminde İslâmın intişârına yardım eden bazı târihî şartlar gibi zaman aşımına uğramış konulara rücû' etmektedir.

Şüphesiz ki bu dönemde -yani mîlâdî yedinci asırda- dünyâ çarpışan güçler arasında parçalanıp paylaşılmış idi. Mütercim, iki büyük medeniyet olan Fars ve Rum medeniyetleri arasında bulunmakla beraber, yalnız yaşadıklarını iddiâ ettiği Arapların, bu yalnızlıktan kurtulmak için İslâm'ı bina ettiklerini zikrediyor. İşte Chouraqui'nin sayfa 21'de zikrettikleri:

"İslâm zuhûr ettiği zaman dünyâyâ iki süper güç olan Rum ve Fars güçleri hükmediyordu. Bu âlem şu üç târihî sebepten dolayı zayıf düşmüştü:

Birincisi: Doğu Roma İmparatorluğu, İmparator Justinien'in vefâtından sonra şiddetli sarsıntılar geçirdi.

İkincisi: Batı Roma İmparatorluğu Kut ve Hun kabîlelerinin saldırıları sebebiyle tahrîb olmuştu.

Üçüncüsü: Fars Devleti, Nûşirevân'ın torunları arasındaki saltanat çekişmelerinden doğan taht kavgalarından dolayı sarsıntı geçiriyordu.

Şüphesiz ki pek çok kişi, İslâmın zuhûr ettiği dönemde dünyânın hâlinden ve konjonktürel durumun-

¹.Âl-i 'İmrân, 7.

dan söz etmiştir. Biz bunların en mühimlerinden olan ve 1755 yılında vefât eden Fransız filozof Montesquieu'nün (الإعتبارات حول أسباب عظمة) (Roma'nın Büyüklüğü ve Yıkılış Sebepleri Hakkında Mülâhazalar) adlı eserini, bilhassa başkenti Bizans olan Doğu Roma İmparatorluğu(nun zayıflamasının sebeplerine ayırdığı özel bölümü burada zikretmiş olalım.¹ Voltaire de aynı şekilde (مقال حول عادات و روح الأمم) (Âdetler ve Milletlerin Rûhu Hakkında Söz)² adlı kitabında bunlardan bahsediyor. Şüphesiz ki Voltaire (1694-1778), bu sebepleri İslâm Medeniyetinin 18. yüzyıldaki tasavvurlarıyla karşılaştırarak ilerici bir rûh ile vermekle çok güzel yapmıştır.

Yalnızlık ve bedevîlik hâlin-den kurtulmak için Arapların İslâm'ı binâ ettikleri şeklindeki görüşüne gelince; İslâm'ın sadece bir kavmin dîni değil, evrensel bir tebliğ olması açısından, bu hiç bir şekilde kabûl edilmeyecek ve sâhibine iâde edilecek bir sözdür.

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾

"Biz seni ancak ve sadece âlemlere rahmet olasin diye gön-

¹.Bak. Montesquieu, *Considérations Sur Les Causes de la Grandeur et de la Décandance des Romauns*, Paris, F la maruion, p. 230.

².Bak. Voltaire, *Essai Sur les Moeurs et L'Esprit des Nations*, Gargnier Frère, Paris, tome 1, p. 258.

derdik"³

Mîlâdî yedinci asırdaki siyâsî şartlar, beşerî nefislerin dîne olan istek ve arzuları ölçüsünde onların rûhânî susuzluğunu gidermeye ve fitrî yapısını nazar-ı i'tibâra almaya kâdir olan İslâm gibi bir dînin intişârına elverişli değildi. O günkü şartlarla bugünküler ne kadar da birbirine benziyor. Çünkü beşerî nefisler şu an tahrîb olmuş rûhânî boşluktan ızdırıp çekmektedir. Öyle bir tahribat ki, insânî benliğe yerleşmiştir. Avrupalılarla temâsı olanlar bilhassa aldatici olan bu maddî perdenin ortadan kalkması ile onu kolaylıkla hisseder, farkeder. Şüphesiz ki sen pratik hayatta Batıların çocuklarının çoğunun hiç bir ma'nevî değeri olmayan bir hayâtı nasıl yaşadıklarını, moral bozukluğunun nasıl ruhlarını sardığını hissedersin. Öyle ki, yüzlerindeki gülümseme, sadece toplumsal bir tezâhürden ibarettir, aslâ içlerinden gelen ma'nevî bir mutluluğun ifâdesi değildir. Artık eşyânın ma'nâsı kalmamış, ma'nevî mutluluğun simgesi kaybolmuştur.

İnsanlığın bugün nasıl yeni bir putçuluk âlemine döndüğünü görmek garipsenecek bir şey değildir. Bir çok Avrupalı, putçuluğun yeni bir versiyonuna doğru yönelmiş bulunmaktadır. Kâhinlerin etkisine, şarlatanlığa, hurâfelere ve kâğıt oyunlarına olan inancın artmış olduğunu görmek mümkündür.

³.el-Enbiyâ, 107.

Akılcı düşüncenin büyük ilerleme kaydetmesine rağmen bütün bunlar oluyor. İnsanoğlu, kendini yaratan birinin varlığını unutup benliğini kaybedince bu şekilde şaşkınlıklar içinde kalır. Pek çok harâbe ve vîrâne nefis, hayâtın anlamsızlığının neden olduğu uçurumdan kendisini kurtaracak bir îmânı beklemektedir. Ne var ki, o medenî hayattan ve müslümanlara âit olan şerefli, yüce düşünceden ibâret bir modelin yokluğunu hissetmektedir.

Mütercim sayfa 16'da haccın mecbûrî bir ibâdet olduğunu belirtiyor. Âdetâ bu, onun doğal olarak, "namaza yaklaşmayın" stili üzerinde gittiğine delîl olmaktadır. Hac, bildiği üzere gücü yeten için zorunlu bir ibâdetdir.

﴿إِنَّ أَوَّلَ نَبِيٍّ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بَكَتُ مَبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ﴾ * فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ ۖ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا ۗ وَاللَّهُ عَلَى النَّاسِ حَكِيمٌ ﴿١٠٠﴾
 ﴿إِنَّ أَوَّلَ نَبِيٍّ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بَكَتُ مَبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ﴾ * فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ ۖ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا ۗ وَاللَّهُ عَلَى النَّاسِ حَكِيمٌ ﴿١٠٠﴾
 ﴿إِنَّ أَوَّلَ نَبِيٍّ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بَكَتُ مَبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ﴾ * فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ ۖ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا ۗ وَاللَّهُ عَلَى النَّاسِ حَكِيمٌ ﴿١٠٠﴾

"Şüphesiz âlemlere bereket ve hidâyet kaynağı olarak insanlar için yapılan ilk ev (ma'bed), Mekke'deki "Kâ'be"dir. Orada apaçık nişâneler, (ayrıca) İbrâhîm'in makâmı vardır. Oraya giren, emniyette olur. Yoluna gücü yetenlerin o evi haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse bilmelidir ki, Allah bütün âlemlerden müstağnîdir."¹

Chouraqui bu şekilde âyetteki

¹.Âl-i 'İmrân, 96-97.

"yoluna güç yetirenler" ibâresini hazfetmekte ve sadece haccın farz olduğunu söylemektedir. İslâmî akîdenin gayr-ı müslimlere nakli husûsunda bu tür insanlara nasıl güvenilebilir?

İKİNCİ BÖLÜM

Tercüme Üzerine Mülâhazalar

1-Chouraqui tercümesi boyunca rahmet, rahmân ve rahîm kelimelerini, (رحم) (rahime) kelimesinin lügavî aslına istinâden *acımak* şeklinde tercüme etmiştir. Bu apaçık bir hatadır. Zîrâ rahmet, kendi içinde *sevgi, meyil, şefkat, ve vermeyi* barındırmaktadır.

Bu kelimeler büyük insânî delâletlere sâhibdirler. Allah'ın en büyük sıfatlarından biri de *rahmet* sıfatıdır. Rahmân ve Rahîm aynı zamanda Esmâ-i Hüsnâ'dandır. İnce ma'nalar taşıyan, ilhâm veren ve büyüklüğe delâlet eden bu kelimeler, Kur'ân'ın siyâkına ve onun ince delâletlerine münâsip düşen "Miséricorde" ile tercüme edilmesi gerekirken, ona bedel olarak (matrice) ile tercüme edilmiş, böylece bir anda kadının rahmi (matrice) oluvermiştir. Bu adamın verdiği îzâhlara göre, biz Allah'ı kadının rahmi sûretinde görürüz. Rahmin içine giren de odur, çıkan da. O, rahmin işlevidir. O tercüme boyunca Matriciel, Matriciant ve Matrice kelimelelerini kullanmıştır. Bu oynama, inanç ölçeğinde boş ve bâtıldır. Zîrâ bu, târihi boyunca şefkatin ve hoşgörünün sembolü hâline gelmiş ve

böylece bilinen bir ümmetin inancını yaralayan bir dokunuştur.

Eğer biz, düşünce târihi çerçevesinde bu tercümeyi tahlil edersek, bu tercümenin düşünce alanında kültürel bir geriliği temsil ettiğini göreceğiz. Bu böyledir, zîrâ 1649 yılında André Du Ryer'in yaptığı Fransızca ilk Kur'ân tercümesinde, besmele doğru bir şekilde tercüme edilmiştir:¹ *Au nom De Dieu Ciement & Miséricordieux.*

17. asrın tercümesi (adı geçen Andé Du Ryer'in tercümesi), Savary'nin de zikrettiği gibi² daha çok hatalar taşıyan bir tercüme olarak addedilir. Ona yapılan daha pek çok eleştirilere rağmen, o bahis mevzû olan bu konuda en iyi tercüme olarak kabûl edilir. Şüphesiz ki insan fikri, yeni olanın eskiye göre daha müstefid ve ileri bir anlayış içinde olmasını bekler, ne var ki arkadaşımız geriye dönüşü tercih etmiştir.

2-(مُتَّقِينَ) (Muttakîn = sakınanlar) kelimesini (مرتعبين) korkanlar, irkilenler (les frémissements) diye tercüme etmiştir. Oysa Fransızcada buna daha uygun olan les pieux kelimesi vardır. Sonra bu kelimeye bir dipnot düşmüştür. İçinde komik iğnelemelerin bulunduğu bu dipnotta şöyle diyor: Korkup irkilmek kelimesinin kullanılmış olması, Tevrât'ın da kul-

landığı kelimeye uygun düşmektedir. Yani kutsal bakış çerçevesinde (sayfa 32) insanlardan korkup irkilen demektir. Açık bir şekilde görünmektedir ki, Tevrât düşüncesi tamamen buna hâkim olmuş durumdadır. O Kur'ân'ın kendine has olarak kullandığı muayyen lâfızları, Tevrât'ta bulunanlara döndürmeye çalışmaktadır. Bu adamın Tevrât ve İncil hakkında geniş bir bilgisinin olduğunu söylemek gerekir ve bu bilgi sayesinde o târih ve Kitâb-ı Mukaddes ile ilgili ilmî çevrelerde şöhret kazanmıştır.

Ne var ki, muttakîn (les pieux) kelimesinin, les frémissements ile değiştirilmiş olması, sadece Tevrât'ın kullanımına uygun düştüğü için değildir. Bilakis o, Batılıların zihninde İslâm hakkında bilinmekte olan şeyi ifâde etmektedir. Bununla bu konuda, Avrupalıların, İslâmiyetin korku, kasvet ve şiddet dîni olduğu şeklindeki tasavvurlarını kastediyorum. Buradan kutsal bakış çerçevesinde korku, onun anlayışına göre Batılıların zihniyetine haşyet ve takvâdan daha yakın ve daha uygundur. İslâm'ın saf Avrupa kültürü ile bezenmiş insanlar nazarında bir dinden çok, korku ve şiddete yakın bir anlayış olduğu husûsuna düşünce târihi de şahidlik etmektedir.

Avrupalıların İslâm hakkındaki tasavvurlarının daha ziyâde onun korku, ürküntü ve terör dîni olduğuna, onların medeniyetlerindeki kültürel ve edebî eserleri şahid olarak gösterebiliriz. Burada, 1784 târi-

¹.Anré Du Ryer, *L'Alcoran De Mahomet*, Rotterdam, 1770, p. 379.

².Savary, (C.E.), *Le Coran, Traduit de L'Arabe*, Gargnier, Paris, 1882, p. X.

hinde ölen Fransız ansiklopedist filozof Diderot'un (خطابٌ حَوْلَ الصِّمِّ وَالْبِكْمِ) (Sağır ve Dilsiz Hakkında Hitâb" adlı kitabında, İslâm âleminin işlerinin, bu âlemin tabiatında var olan kölelik, sıkıntı ve istibdâdı nasıl yansıttığı hakkındaki görüşlerini vermiş olalım.¹ 19. asırda ise, E. Quinet (المسيحية و الشورى الفرنسية) (Hıristiyanlık ve Fransız Devrimi) adlı kitabında kendisiyle İslâmiyeti kasdettiği Muhammed'in dîninden çok bahsetmekte ve onun nasıl sertlik, şiddet ve acımasız bir din olduğunu belirtmektedir.² Bu anlayış bugün de aynı şekilde Avrupalıların zihninde devâm edegelmektedir. İslâm, hukukla ilgilenen Avrupalının nazarında kabalık ve taassub dînidir. Biz buradan, Andrea Chouraqui'nin fitratının neden tercümesi esnasında şiddet ve kasveti ifâde eden kelimeleri tercîhe meylettiğini kolaylıkla anlayabiliyoruz.

3-Chouraqui, Kur'ân'ın cüzlerini ve hiziplerini gösteren ibâreleri, Mushâf-ı Osmânî'de olduğu gibi sayfa kenarlarında not edeceğine, Kur'ân nassı içine sokmuştur.

O, cüz, hizb ve rub'ların sonuna işâret eden ibâreleri Kur'ân nassının içine almakla, bu ayrımın Müslüman âlimler tarafından yapılmış

beşerî bir ayrım olduğuna işâret etmek istemektedir. Oysa Kur'ân İlâhî bir metindir.

4-Mütercim, Kur'ân'ın müslümanların yaptıkları antlaşmalara bağlı kalmalarının ve onlara saygı göstermelerinin gereğinden -ki bu, insanlık medeniyetinin en büyük yapı taşlarından biridir ve iki tarafın da üzerinde ittifâk ettiği bentlere saygı ve bağlılıktır- bahsettiği yerleri tercüme ederken, Kur'ân metnini anlaşılabilir bir şekle sokmaktadır. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ ... ﴾

"Ey îmân edenler! Akidlerinizin gereğini yerine getirin..."³

O, bunu şöyle tercüme etmiştir: "Ohé, Ceux qui adhèrent. Remplissez les obligations." (Ey inanlanlar! Taahhütleri doldurun).

Fransızcadaki bu ibâreyi okuyan, ifâdede bulunup âyeti mübhem kılan ve anlaşılmasını güçleştiren kapalılığı ve karışıklığı görecektir. Bu âyet, büyük İslâmî bir hükmü açıklamaktadır. Şüphesiz ki bu, gayr-i müslimlerin de bilmeleri temennî edilen ince ahlâkî prensiplerdendir. İki taraf arasında akdedilen andlaşmaya bağlı kalmak ne yüce bir ahlâkî meziyettir. İşte insanlık düşüncesinin ulaşabildiği en yüce nokta: Verilen ve üzerinde ittifak sağlanan söze bağlılık.

O "yerine getirin" ma'nâsına gelen (أَوْفُوا) (evfû) kelimesini, doldu-

¹.Diderot (D), *Oeuvres Complètes*, Le Club Français du Livre, tome II, p. 577.

².Bak. "*Le Temps de la Reffexion*", II, 1981, p. 220.

³.*el-Mâide*, 1.

run anlamına gelen ve (مَلَأَ) kökünden türeyen (إِمْلَأُوا) ile tercüme etmiştir. Tartı için kullanılan (أَوْقَى الْكَيْلِ) (efva'l-keyl)'in, tartıyı doldurmak anlamındaki (مَلَأَ الْكَيْلِ) (meleu'l-keyl) ma'nâsında olduğu doğrudur. Fakat andlaşmayı yerine getirmek anlamındaki (أَوْقَى الْعَقْدَ) (evfa'l-'akd), tartıyı doldurmak anlamındaki (أَوْقَى) (وَقَاءُ) (evfal-keyl)'den farklıdır. (وَقَاءُ الْعَقْدِ) (Akde bağlılık) anlamındaki birinci vefâ, ma'nevî bir hâl ve tasavvura bağlı olan ve onunla gerçekleşen bir durumdur. İkincisi ise, yani (وَقَاءُ الْكَيْلِ) (tartıyı doldurmak) dokunulabilen bir duyu ile ilgilidir. (Ahde vefâyı ifâde eden) (وَقَارُ) vakar ile (bir şeyi doldurmak anlamındaki) (إِمْلَاءُ) imtilâ arasındaki farkı çağımızda anlamak ne kadar da kolaydır. "Remplir" fiilini kabûl etmek mümkündür; ancak *Remplissez les Obligations* ifâdesi, kapalı bir ifâdedir. Biz *obligations* kelimesini *Contrat* kelimesi ile değiştirerek şu ibâreyi öneriyoruz: *Remplissez Vos Contrats* (= Anlaşmalarınızın gereğini yapın).

5-Yûsuf sûresini tercüme ederken, sûreyi sunuşta şunları yazdığını görüyoruz: "Yûsuf'un Kur'ân'daki hayâtı, Tevrât'takinin tekrârından başka bir şey değildir."(s.457).

O bu sözünü, genel hitâbının başında Kur'ân'ın, Tevrât'ta bulunanların tekrârından başka bir şey

olmadığını dercetsin diye vermektedir. Biz bu hitâba -Discours-değişik yerlerde de rastlayacağız. Dînin aslının bir olduğunu söylememiz gerekir. Bu âyet vahyin hakîkatini îzâh etmektedir:

﴿ شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ * وَمَا تَفَرَّقُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعْثًا بَيْنَهُمْ وَلَوْ لَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى لَفُضِّي بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٌ ﴾

"Dîni ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin diye, Nûh'a tavsiye ettiğini, sana vahyettiğimizi, İbrâhîm'e, Mûsâ'ya ve İsâ'ya tavsiye ettiğimizi Allah size de din kıldı. Fakat kendilerini çağırdığın bu (dîn), Allah'a ortak koşanlara ağır geldi. Allah dilediğini kendisine (peygamber) seçer ve kendisine yöneleni de doğru yola iletir. Onlar kendilerine ilim geldikten sonra, sadece aralarındaki çekememezlik yüzünden ayrılığa düştüler. Eğer belli bir süreye kadar Rabbinden bir (erteleme) sözü geçmiş olmasaydı, aralarında hemen hüküm verilirdi. Onlardan sonra kitâba vâris kılınanlar da onun hakkında derin bir şüphe içindedirler."¹

Dînin aslına bağlı olan bu nokta açıklamaya ve îzâha muhtaçtır.

¹.eş-Şârâ, 13-14.

Zîrâ o düşünce târihi alanında en mühim gâyedir. Şüphesiz ki din birdir, Allah katından, akıllarının idrâk etmeye güç yetiremeyeceği bir şekilde insanların arasından bazı peygamberlere indirilmiştir.

İlâhî vahyi insanlara nakletmek Peygamberliğin en önemli esaslarındandır. İnsanlığa ince bir ahlâk anlayışı veren bu vahiy, koymuş olduğu ahlâkî esaslara bağlı kalmaları şartıyla insanları mes'ûd eder. Zîrâ o, insanın rûhî ve maddî ihtiyaçlarını birlikte gözetir. Günah ve sevâbın esasları ile rûhun ölmezliğini insanlara bildirmek de peygamberliğin mühim esaslarındadır.

Din, sonraları çağlar boyunca tebdîl ve tahrîfe boyun eğmiştir. Din hurafeler ve şarlatanlıklarla karışmıştır. Her fetret döneminde Allah Teâlâ, insanları yeniden doğru dîne götürmeleri için bir elçi göndermiştir. Yüce duygulara ve hür akla sâhib olanlar, bu hurâfe ve vehimleri bırakıp ona tâbî olmuş, dünyevî meşgalelerin peşine düşenler ise ondan yüz çevirmişlerdir. Vehim ve şarlatanlık kuyusuna düşenler de böyle davranmışlardır. Allah Teâlâ, kendinden önceki dinlerin üstünde olan bir din ve kendinden önceki semâvî kitapları koruyup kollayan Allah'ın kitâbı ile Hz. Muhammed'i gönderinceye kadar her toplumda ve çağda vaziyet böyle devam etmiştir.

Şüphesiz ki 18. yüzyılda aydınlanma çağı felsefesi (bu asrın felsefesi mevcut Avrupa fikir anlayışı için lâiklik esâsını temsil ediyordu) dînin aslına ulaşmaya çalıştı. Ne var

ki insan aklı, -büyük zihni gayretlere rağmen- metafizik hususları ve gaybiyyâtı idrâk etmekten geri kaldı. Bunun neticesi olarak onlar, "Doğa dîni" denen anlayışa dönmeye çağırıldılar.

Eğer bu felsefî anlayışa sâhib insanların yanında, insan ve hayat konusunda islâmî ve îmânî görüşü yansıtan doğru kaynaklar olsaydı ve bu dönemde müslümanlar dönemin fikir anlayışı seviyesinde olabilseylerdi, bu felsefî anlayış İslâm'ı binâ ederdi ve on yedinci asrın sonu ile on sekizinci asrın başında Avrupa vicdânında bulunan (ma'nevî) krizi çözmek için bir çâre sunmuş olurdu dersek, ileri gitmiş olmayız. Fakat ne yazık ki onların yanında bulunan İslâm ile ilgili kaynaklar, kilisenin hazırladığı kaynaklardı ve bu kaynakların ışığı altında dîni kerih gördüler. Dîni kınamak için yazılmış olan târihî kaynaklar, târihî gerçekleri ortaya çıkarmak için yazılmış olanlardan çok daha fazladır.

İslâm'ın hâlen kötü niyet ile ve tutarsızca Batılılara arzedilmesi, bu zorluğun başlıca sebeplerinden biri olarak gösterilebilir. Bazı müslümanların ahlâkı da bugün ne yazık ki bu büyük dînin en kötü dâvetçilerindedir. Bize düşen, gerek fikrî seviye açısından, gerekse ahlâkî yaşayış bakımından, cesaretli bir şekilde hata yaptığımızı i'tirâf etmektir.

6-Chouraqui yine Yûsuf sûresinin tercümesinde:

﴿ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ ﴾

"Biz sana bu Kur'ân'ı vahyetmekle geçmiş milletlerin haberlerini sana en güzel bir şekilde anlatıyoruz. Gerçek şu ki, sen bundan önce (bu haberleri) elbette bilmenlerden idin."¹

âyetini şu şekilde tercüme ediyor: "Biz sana hikâyelerin en güzelini anlatıyoruz." (s. 458).

Tabîdîr ki, hikâyeye, kıssadan farklıdır. Zîrâ birincisi tesellî etmek için anlatılır. Kıssa ise (Kur'ânî ma'nâsı ile) ibret için anlatılır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

﴿لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةً لِّأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾

"Andolsun ki, onların kıssalarında akıl sâhibleri için pek çok ibretler vardır. (Bu Kur'ân) uydurulabilecek bir söz değildir. Fakat o, kendinden öncekileri tasdik eden, her şeyi açıklayan (bir kitap)dır; îmân eden toplum için bir rahmet ve bir hidâyettir."²

Şüphesiz ki Kur'ân'ın kıssa kelimesini kullanması, bazen zamanla yok olup gitmiş mâzîye âit olaylarla ilgili veya Kur'ân'dan önceki semâvî kitaplarda bulunup da tahrîf edilmiş olan sahîh târihî rivâyetlere delâlet etmek içindir. Kur'ânî siyâkî içerisinde kıssa kelimesi, hatırlatma ve geçmiş olan târihi ifâde eder. Chouraqui ise hikâyeye anlamına gelen

Récit kelimesini kullanmaktadır. Robert sözlüğüne göre bu kelime, hakîkî veya hayâlî olduğuna bakılmaksızın herhangi bir şeyin hikâyesini ifâde eder. Bundan dolayı mütercime, rivâyet ve edebî ma'nâsı i'tibâriyle değil, fakat tarihî ma'nâsı i'tibâriyle *histoire* kelimesini kullanması yakışırdı. İşâret edilmesi gerekir ki, Fransızcada *conte* kelimesi hikâyeye, *roman* kelimesi de rivâyet ma'nâsı i'tibâriyle *kıssaya* delâlet eder.

7-

﴿وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾

(Yûsuf) *erginlik çağına erişince, ona (isâbetle) hükmetme (yeteneği) ve ilim verdik. İşte güzel davrananları biz böyle mükâfatlandırırız.*³

âyetini açıklamak için düştüğü açıklayıcı dipnotta mütercim hedefini çok açık bir şekilde beyân etmektedir ki o da, okuyucuyu, Tevrât'ın asıl olduğu ve Kur'ân'ın da sadece onu taklîd eden ve ondakileri nakleden bir eser olduğu konusunda iknâ etmektedir.

462. sayfada diyor ki: "Yûsuf'un kıssası ile ilgili olarak Kur'ân'ın Tevrât'tan ayrıldığı yerlerde, Kur'ân Yahûdî âlimlerin kaynaklarından ilhâm almaya çalışır." Bu söz herhangi bir yoruma gerek bırakmayacak kadar açıktır. Çünkü bu, onun Kur'ân tercümesindeki

¹.Yûsuf, 3.

².Yûsuf, 111.

³.Yûsuf, 22.

genel hitâbını açığa vurmaktadır.

8-(Müşrik) kelimesini (مساهم) *hissedar, ortak, katılımcı* ile tercüme etmektedir. Biz onu,

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا
الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا ۖ وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً
فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِنِ شَاءَ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ
حَكِيمٌ ﴾

Ey îmân edenler! Müşrikler ancak pisliktirler. Onun için bu yıllardan sonra Mescid-i Harâm'a yaklaşmasınlar. Eğer yoksulluktan korkarsanız, (biliniz ki) Allah dilerse sizi kendi lütfundan zengin edecektir. Şüphesiz Allah iyi bilendir, hikmet sâhibidir."¹

âyetini aşağıdaki şekilde tercüme ederken görüyoruz: "Ohé, ceux qui adhérent, les associateurs sont immondes! Qu'ils n'approchent pas de la mosquée Inderdite." (Ey îmân edenler, ortaklar pistirler. Onlar Yasak Mescide yaklaşmasınlar).

Şüphesiz ki Fransızca dilinde, Allah'ın varlığını bildiği halde, O'na olan îmân ile birlikte aynı anda başka ilâhlara da îmân eden kişiyi ifâde eden *müşrik* lâfzının delâlet ettiği şeyi gâyet iyi açıklayan kelimeler vardır. *Polythéiste* kelimesi, müşrik kelimesinin doğru karşılığıdır. Fakat tercümede kullanılan *associateur* kelimesi, *hissedarlık* ve *katılımcılık* anlamlarına gelmektedir. Her ümmet tarafından dînî bir kelime olarak bilinen *müşrik* kelimesi ile bunun arasında ne kadar da fark vardır! Öy-

le ki, *müşrik* kelimesi târife ihtiyaç duymayacak kadar açık bir şekilde bilinen kelimelerden olmuştur. Şüphesiz ki, ortak koşmayı ifâde eden müşrik kelimesi ile ortaklığı, hissedarlığı ifâde eden *müşârik* kelimesi arasında hata, okuyucuyu Kur'ânî metnin mefhûmu ve medlûlü etrafında hayrete düşürmektedir. Bu, gayr-ı müslim okuyucuyu Kur'ân metninin anlaşılmağına ve ma'kûl olmayışına hükmetmeye sevkeder.

Yine görüyoruz ki o bu âyetin tercümesinde Mescid-i Harâm'ı *yasak mescid* (الْمَسْجِدُ الْمَنْعُودُ) diye çevirmişti. Bilinmektedir ki, Mescid-i Harâm, doğal olarak her müslümanın kafasında Mukaddes Mescid olarak belirir. O, Allah'ın, onda haram şeylerin yapılmasını yasaklamakla şerefleştirdiği bir mesciddir. Yâni orası güvenli bir ibâdet mekânıdır. Biz şu ibâreyi öneriyoruz: La Sainte mosquée.

9-İsrâ sûresine yaptığı tercüme, siyonist siyâsî düşüncenin özgürlüğü için tercüme istismâr edişinin önemli bir nev'ini oluşturmaktadır. Bu, tercümedeki en büyük kötülüktür. Kur'ân metninin dipnotları içine ideolojik anlayışını ifâde eden bu siyâsî görüşleri sokması, onun objektif olmadığını göstermektedir. Zîrâ ilmî emânet, tarafsızlık ve söz konusu husus üzerinde güven telkîn edecek şekilde muâmelde bulunmayı gerektirir.

Lâkin biz görüyoruz ki o, her Müslüman nazarında kutsal olan bir

¹.Tevbe, 28.

kitâba yaptığı tercümesini siyonist görüşlerini özgürleştirmek için istismâr ediyor. İşâret etmek gerekir ki, Siyonizm, Faşizm ve Nazizm'in bir nev'idir. Irkçılığın türlerinden biridir. Her ırkçı hareketin sâkit olması gerekir. Târihî vak'alarda bizim için dersler ve ibretler vardır. Yakında insânî açılımlar içerisinde ırkçılık kesin olarak bozguna uğrayacaktır.

Tercümeyi tavzih sadedinde dipnotlar içerisinde yer verdiği Siyonist düşünceleri yaydığına dâir delillere gelince:

Sayfa 551'de diyor ki:

"Şüphesiz ki Mescid-i Aksâ, Hicretten 1622 yıl önce İbrânî kralı Süleymân'ın Elohim(Allah)'in şânını yüceltmek için kurduğu Kudüs tapınağıdır."

Onun bu ibâresi, Mescid-i Aksâ'nın Kudüs tapınağı olduğunu ifâde etmektedir. O Yahûdîler açısından doğrudur. Fakat Müslümanlar veya Batı medyasının dediği üzere Araplar açısından doğru değildir. Batı medyasının bu tavrı da çok gariptir, zîrâ İsrâillilerden bahsederken Yahûdî diyorlar, fakat Filistinlilerden bahsederken Arap diyorlar. Burada dikkat çekilmesi gereken husûs şudur: Yahûdî derken bunu bir dînin sıfatı olarak kullanıyorlar, fakat Arap derken bunu bir dînin değil, bir ırkın ve bir kavmin sıfatı olarak kullanıyorlar.

Andrea Chouraqui bu sözleriyle şunu murâd ediyor: O kesin olarak İbrânî kralın döneminde bina edil-

miştir. Dolayısıyla Yahûdîler ona, yani Kudüs'e sâhib olmak noktasında daha müstehaktırlar. Bu husûsu tahlîl etmeden önce belirtmeliyiz ki, bu adam Eski İbrânî tarihi konusunda geniş bir bilgiye sâhibtir. Bu onun hakkında belirtmemiz gereken bir husustur. Fakat şunu da belirtmemiz gerekir ki, biz Süleyman ve Davud'a ondan daha yakın ve onlara sâhib olma noktasında ondan daha çok hak sâhibiyiz.

Yahûdîlerin Kudüs'e sâhib olmak konusunda daha çok hak sâhibi oldukları şeklindeki görüşüne gelince, bu onun dar ırkçı görüşünden kaynaklanan bir husûstur. Özet olarak şunu ifâde ediyor ki, bugünkü İbrânîler, eski İbrânîlerin vârisleridir, onların mîrâsını devralıyorlar. Buna benzer konularda bizim görüşümüz ise, açı bakımından bu ırkçı görüşten daha geniş, daha derin ve daha kapsamlı bir görüştür. Bu böyledir, zîrâ müslümanlar, bu iki peygamberin üzerinde bulunduğu tevhîd akîdesinin tabi'î uzantıları durumundadırlar. Yahûdîler ise, sadece onların ırkî, yâni cinsî uzantıları durumundadırlar. Allah şahiddir ki, kimse sırf ırkı dolayısıyla bir üstünlük elde edemez. Bu ırkçılık, dîn, tevhîd ve akîde mîrâsına sâhib olma şerefini taşımaz.

Dâvûd ve Süleymân, ancak Allah'ın yasaklarından sakınmaları ve tevhîd anlayışı üzere olmaları dolayısıyla Allah katında değer kazanmışlardır. Akîde, akîdeye, tevhîd de tevhîde mîrâs olur. Şimdi Kur'ân'ın

Dâvûd Peygamber hakkındaki görüşlerine bakalım:

﴿... وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا
وَأَنَابَ﴾

"...Dâvûd kendisini denediği-mizi sandı ve Rabbinden mağfiret dileyerek eğilip secdeye kapandı, tevbe edip Allah'a yöneldi."¹

Bu da onun oğlu Süleymân' -dır:

﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَالْقَيْنَةَ عَلَى كُرْسِيِّهٖ جَسَدًا ثُمَّ
أَنَابَ * قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَبْغِي
لَا حُدَّ مِنْ بَعْدِي * إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ * فَسَخَّرْنَا لَهُ
الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُحَاءَ حَيْثُ أَصَابَ * وَالشَّيَاطِينَ
كُلَّ بِنَاءٍ وَعَوَاصٍ * وَآخِرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ *
هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ * وَإِنَّ لَهُ
عِنْدَنَا لَازِقَىٰ وَحُسْنَ مَآبٍ﴾

"Andolsun ki Biz Süleymân'ı imtihan ettik. Tahtının üstüne bir ceset bıraktıverdik. Sonra o yine eski hâline döndü. Süleyman, Rabbim beni bağışla, bana, benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümlerlik ver. Şüphesiz Sen dâimâ bağışta bulunansın dedi. Bunun üzerine Biz de, istediği yere onun emriyle kolayca giden rüzgârı, binâ kuran ve dalgıçlık yapan şeytanları, demir halkalara bağlı diğer yaratıkları onun emrine verdik. "İşte bu Bizim bağışımızdır. İster ver, ister (elinde) tut; hesapsızdır" dedik. Doğrusu, onun Bizim katımızda büyük bir değeri ve güzel bir yeri

¹.Sâd, 24.

vardır."²

İrkları, renkleri ve dilleri ne olursa olsun, müslümanlar bu baba Davud'un ve bu oğul Süleyman'ın varsileridir dersek, Rabbanî dînin doğasından uzaklaşmış olmayız.

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ
الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ * وَوَرَّثَ
سُلَيْمَانَ دَاوُدَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عُلِّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ وَ
أَوْتَيْنَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ * إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ﴾

"Andolsun ki Biz Dâvûd'a ve Süleymân'a ilim verdik. Onlar: Bizi Müslüman kullarının bir çoğundan üstün kılan Allah'a hamdolsun dediler. Süleyman Dâvûd'a vâris oldu ve dedi ki: Ey insanlar! Bize kuş dili öğretildi ve bize her şeyden (nasîb) verildi. Doğrusu bu apaçık bir lütuftur."³

Şunu da belirtmemiz gerekir ki, Peygamberlere vâris olan, Peygamberlerin üzerinde olduğu hâl üzere olduğu ve onların dîni üzere olduğu zaman onlara varis olmuş olur. Peygamberlik mirası irka bağlı değildir. Hiçbir zaman irka bağlı da olmamıştır. O ancak Nübüvvet ehlinin üzerinde olduğu şeye ittibâ ile olur. Kur'ân, ırkçılık görüşünü aşır ondan âlî olsunlar diye müslümanlara pratik bir örnek vermektedir. Bu örnek Nûh'un oğlu ile olan alâkasıdır. Nûh'un oğlu onun ehlinde değildir. Zîrâ o uygun olmayan davranışlar yapmıştır.

Şüphesiz ki bu bozuk ırkçılık

².Sâd, 34-40.

³.Neml, 15-16.

mantığı, eşiğinde bulunduğumuz 21. yüzyılda aslâ bir yardım ve bir önderlik elde edemeyecektir. 20. asırdaki önderliğine gelince, bu milletlerin onun pisliğinden ve hilelerinden gâfil olmalarından kaynaklanmıştır. İşte meşhûr Yahûdî pislîği. Allah'ın seçkin milleti olmak şeklindeki efsâneye rağmen, aslâ bu iğrenç ırkçılığa bir nusret nasîb olmamıştır. Muhakkak ki ırk, rengi, beşerin rengini, dilini ve bazı huylarını mîrâs alır, fakat aslâ nübüvvet mîrâsını devralamaz.

Bu kültür, bir mirastır, sadece bir millete âit olan bir mal değildir. Fakat bu mîrâs, (Kur'ân, Fecir sûresinde *turası* mîrâs ma'nâsında kullanılmaktadır) peygamberlerin metodu üzere gidenlerin hakkıdır. Bunlar iste Arap olsun, ister İbrânî, ister Farslı olsun, ister Yunanlı, yahut Latin...

Şüphesiz ki Kur'ân pek çok konuda bu kavmî gediğe karşı savaş açmıştır. Biraz evvel Nûh'un oğlunun ehlinden sayılmadığına işâret ettiğimiz gibi. Zîrâ o, babasının yolu üzere gitmemiştir. Başka bir mevzû'da da işâret etmek gerekir ki, o da Allah'ın Kureyşlilere, yani Kureyş ve İslâmdan önceki Câhiliyye ehline, insanların döndüğü yerden dönmeleri konusundaki emridir. Beşer ve milletler arasındaki tüm engeller zâil olsun diye Allah'ın irâdesi açık bir şekilde böyle tecelli etmiştir.

﴿ تَمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ
إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾

"Sonra insanların (sel gibi) aktıkları yerden siz de akın. Allah'tan mağfiret isteyin. Çünkü Allah affedici ve esirgeyicidir."¹

Bu, Kureyşlilerin diğerlerinden kendilerini üstün görmek şeklindeki görüşlerine karşı açılmış bir savaştır. Ebu Zerrû'l-Gıfârî, Bilâl-i Habeşî'ye, "Ey karanın oğlu!" dediği zaman, Hz. Peygamber ona, "Sen kendisinde câhiliyye kalıntıları bulunan bir adamsın" demişti. Sadece renk ve ırka değer veren, fakat yüce ahlâkî gidişâta ve hareketlere bakmayan dar ve mahdûd câhiliyye görüşü...

10-Siyonist siyâsî görüşlerini sokmak sûretiyle tercümesinde yaptığı istismâr çerçevesinde, 552. sayfanın 5 numaralı dipnotunda şöyle diyor: "Bütün ta'likler ve açıklamalar Dâvûd ile Câlût arasındaki savaşa ve aynı şekilde Buhtnasır'ın eliyle İsrâîloğullarının mahvedilişine işâret etmektedir."

Bu hâşiye, "Bunlardan ilkinin zamanı gelince, üzerinize güçlü kuvvetli kullarımızı gönderdik. Bunlar evlerin arasında dolaşarak (sizi) aradılar. Bu, yerine getirilmiş bir va'd idi" anlamına gelen İsrâ sûresinin 5. âyetini açıklamak için konulmuştur.

Chouraqi'nin bu hâşiyesine şundan dolayı i'tirâz ediyoruz: O burada Dâvûd ile Câlût arasındaki savaştan bahsederken ve Buhtna-

¹.el-Bakara, 199.

sır'ın Filistin'i tahrîb etmesinden söz ederken İsrâîl ismini Filistin'e bedel olarak kullanmıştır. Doğru olan târihî görüş ve tarafsız olan bütün târihî kitaplardaki görüş gösteriyor ki, 1948 yılında Siyonist devletin kurulmasından önce hiç bir zaman Filistin toprakları mutlak olarak İsrâîl ismini almamıştır.

İsrâîl isminin bu Kur'ânî tercümenin içine sokulması, Filistin toprakları konusunda târihî hak sâhibi olduklarını iddia eden Yahûdîlerin iddîalarını tasdîke götüren hususlardan birini temsîl etmektedir. Şöyle ki, onlar buranın kendilerine va'dedilmiş topraklar olduğunu iddîâ ediyorlar. Biz anlamıyoruz, Yahûdîlerin kendilerine Allah'ın seçkin milleti demeleri kendi kendileri ile bir alay mıdır, yoksa eğlence midir? Bu ne seçimidir? Şüphesiz ki Allah Tevhîd dâvetine sımsıkı sarılmaları ve insânî ahlâkın güzellikleriyle kendilerini bezemeleri hâli hariç, hiç bir toplumu başka topluma tercîh etmez. Bu toplum, -az bir kısmı hâriç-cimrilik ve korkaklık yönünden yeryüzündeki toplumların en kötüsüdür: Onların ne tarihleri ne de geçmişleri şerefli bir konuma ve saygın ahlâkî bir tasarrufa şâhid olmamıştır. Nasıl olur da şantaj ve alçaklıkları ile tanınan aşağılık bir toplum, Allah'ın seçkin toplumu olabilir?

11-Enbiyâ kelimesini, bilinen Prophéte kelimesine bedel olarak, ilhâm alanlar ma'nâsına gelen inspirés kelimesi ile tercüme

etmektedir. Nebî ile ilhâm alan arasında ne kadar da fark vardır! Nebî, kendisine vahyedilen kim-sedir, o tevhîd dâvetini çevresinde bulunan diğer insanlara haber vermek için Allah tarafından seçilmiştir. İlhâm alan kimse ise, peygamber olmayan, sıradan bir insandır. Başkalarının güç yetiremediği bazı şeylerin kendisine ilhâm edilmesine sebep olan şeffaflığından faydalanır. Hz. Peygamber, İslâm ümmeti içinde ilhâma eren bazı kişilerin olduğundan bahsetmiştir. Hz. Ömer de ilham aldığını zikretmiştir.

Vahiy, onun yanında ilhâm olmaktadır: Inspiration. Mütercim bunu Fransızcada vahye delâlet eden ve Arap dilindeki medlûlüne uyum sağlayan ma'rûf kelimeye, Révélation yani vahiy kelimesine bedel olarak kullanmaktadır. Chouraqui'yi Allah Teâlâ'nın "**Sana vahyettik...**" âyetini, sayfa 207'de şu şekilde tercüme ettiğini görüyoruz: "Sana ilhâm ettik= Nous t'avons inspiré."

Burada belirtmemiz gerekir ki onun vahiy kelimesini tercüme ederken seçmiş olduğu inspiration kelimesi ve vahyediyo kelimesi yerine seçtiği inspirer fiili, Tevrât'la ilgili tasavvurundan ve Kitâb-ı Mukaddes mefhûmu hakkındaki ideolojisinden kaynaklanmaktadır.

Bunun daha iyi anlaşılması için diyoruz ki: Şu an Ehl-i Kitab'dan Yahûdîler ve Hristiyanlar, Tevrât ve İncîl metninin vahiy değil, sadece ve yalnız ilhâm olduğuna inanıyorlar. Bu yüzden Chouraqui bu tercümesi boyunca vahiy kelimesi

yerine ilhâm kelimesini tercîh etmiştir.

12-Onu biz (الْكُفْرُ) (küfür) kelimesini de *mahvetmek* ma'nâsına gelen *effacage* ile çevirdiğini görüyoruz. Oysa Fransızcada *athéisme* kelimesi bilinmektedir. Kâfir kelimesi de onun tercümesinde *mahveden* anlamına gelen *effaceur* ile çevirilmiştir. Oysa bu lâfzın *incroyants* ve *athéiste* kelimeleri ile tercümesi mümkündür.

Chouraqi'nin küfür kelimesi için *effacage* kelimesini seçmesi, kelimenin aslına rücû' etmek şeklindeki yönteminden kaynaklanmaktadır. Küfür aslı i'tibâriyle *örtmek* demektir. Fakat tercüme için seçilen kelime, Kur'ân'ın küfür kelimesi ile kasdettiği ma'nâyı ifâde etmemektedir. Aynı şekilde örtmek ve kapatmak anlamına gelen kelimenin lügavî anlayışına da uymamaktadır. (كَفَرَ الشَّيْءَ) demek, onu kapatmak, örtmek demektir. Araplar, (إِنَّ السَّهَابَ كَفَرَ الشَّمْسَ) yâni "*Bulut, Güneş'i kapattı, örttü*" derler.

13-Dört numaralı dipnotta (sayfa 205), şöyle diyor: Kur'ân'da İsâ'nın yükselmesi, bu elçinin istisnâî konumunu ve diğer ilhâma erenlere (yani peygamberlere) değil de sadece ona verilmiş olan yaratmak ve diriltmek gibi özel güç ve kudretleri te'kîd etmektedir. Sonra da susmaktadır. Bu, Kur'ân'daki "namaza yaklaşmayın" âyetini okuyup, sonra da susanın durumuna benziyor.

Şüphesiz İsâ Peygamber'in bir

ölüyü diriltmesi fiilen vâki' olmuştur. Onun bir kuşu yaratması da hiç bir müslümanın inkâr etmediği bir hakîkattir. Fakat bunların tümü Allah'ın adıyla ve O'nun izniyle olmuştur.

14-Tâhâ sûresindeki,

﴿ قَالُوا إِنَّ هَذَا لَسَاحِرَانِ يُرِيدَانِ أَنْ يُخْرِجَاكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثَلَىٰ ﴾

"*Şöyle dediler: Bu ikisi muhakkak ki sihirleriyle sizi yurdunuzdan çıkarmak ve sizin örnek yolunuzu ortadan kaldırmak isteyen iki sihirbazdır sadece!*"

ma'nâsına gelen 63. âyeti aşağıdaki gibi tercüme etmiştir:

"İls disent "Qui, ces deux-là sont des sorciers, ils veulent Vous expluser de Votre terre par leurs sorcelleries et s'enfuir avec vos Voies exemplaires."

Şüphesiz ki "sihirleriyle" (leurs sorcelleries) kısmına kadar âyetin tercümesi, açıkça görüldüğü gibi doğru bir tercümedir. Ancak âyetin "sizin örnek yolunuzu ortadan kaldırmak isteyen.." kısmı komikliğe sebep olacak durumdadır. O şu anlamdadır: "O ikisi, sizin örnek yolunuzla kaçıyorlar" Şüphesiz ki (الْهَرَبُ) (Hereb) kelimesi olumsuz bir ma'nâyı gelmektedir. Hereb, kânûna, örfe ve ahlâkî esaslara aykırı bir iş yapanın sıfatıdır. Bu kişi cezâdan kurtulmak için kaçır. O Allah'ın peygamberlerine yakışmayan bir sıfattır.

Chouraqi bu âyeti açıklama

sadedinde şöyle bir dipnot düşmektedir: Şüphesiz ki bu cümle kapalıdır, anlaşılması zordur. O burada âyet kelimesi yerine cümle demeyi tercih etmiştir. Zîrâ âyetin kapalı ve anlaşılmaz olması, ona nisbetledir, zîrâ o Arapçayı iyi bilmemektedir. Eğer iyi bilseydi, o zaman âyet kapalıdır demesinin anlamı ne?

15-Ahkâf sûresinin dördüncü âyetindeki

﴿...أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ...﴾

"Yoksa onların göklere ortaklıkları mı vardır?"

kısımını şöylece tercüme etmiştir:

"Ont-ils une société dans les ciels." Yâni Kur'ân siyâkında *şirket* kelimesi, ortaklık, şirket değil, nasîb veya cüz' anlamına gelmesine ve bu anlam murâd edilmesine rağmen, bu tercümede kelime *şirket* anlamını kazanmıştır. Bu hâliyle âyet, anlaşılması ve idrâk edilmesi zor tılsımın nev'îlerinden birine dönüşür.

16-Bu tercümede (بَلَاغٌ) (belâğ) kelimesi dâimâ uyarı, îkâz anlamına gelen *alerte* ile tercüme edilmiştir. Oysa belâğ, bundan daha derin ve daha geneldir. Zîrâ belâğ teblîğ, yani ulaştırma anlamını ifâde eder. Bu da bir dâveti insanlara ihtivâ ettiği müjdeleme ve îkâz etme türünden şeylerle ulaştırmak demektir. Fakat teblîğ veya belâğın îkâz şeklinde sâdeleştirilmesi Kur'ân'ın ma'nâlarını parçalamak olarak değerlendirilir. Bu tür tercümeye Âl-i 'İmrân sûresinin 25'inci âyetini tercüme ederken yaptığını, örnek olarak hatırlatırız.

Açıklamamız gerekir ki, "Batı"lı aklın İslâm'a karşı olan tavrı, tercümenin eğilimine etki etmektedir. Bu böyledir, zîrâ "Batı"lının İslâm hakkında bildiği tek şey, -2 numarada belirttiğimiz gibi- onun zorbalık ve şiddet dîni olduğudur. Bu yüzden Chouraqui belâğ kelimesi yerine uyarı ve îkâz anlamına gelen tahzîr kelimesini kullanmıştır.

17-Chouraqui İslâm kelimesini sâkinlik, yatışma anlamında, yâhut selâmı îade etmek (Pasification) anlamında kullanmaktadır. Tabîdir ki, bu anlam ile, Allah'a teslîm olma, Dînin öğretisi ve esaslarına gönüllü olarak boyun eğme ile yüzü sırf Allah'a yöneltme anlamına gelen İslâm arasında hiç bir alâka yoktur. O yüzden biz şu tercümeyi öneriyoruz:

"Soumission a la Volonté divine."

18-(Mücâhid) kelimesi bu tercümede fanatik, ateşli taraftar anlamına gelen (مُتَحَمِّسٌ) (mütehammis = zéle) ile çevirilmiştir. Dîni bir delâleti olan *mücâhid* ile herhangi bir olaya aşırı hayranlık duyan, yahut herhangi bir spora veya cinse aşırı ilgi duyan kimsenin durumu gibi sosyolojik delâleti olan *mütehammis* kelimesi arasında ne kadar da çok fark var! Biz ya bu kelimenin yerine (Lutteur) kelimesinin kullanılmasını, yâhut da mücahid kelimesinin Fransızcada Moudjahed şeklinde ma'rûf olduğu üzere aynen yazılmasını öneriyoruz.

Burada mütehammis kelimesi-

nin "Batı"lı anlayışta taassub ile alâkalı olduğunu belirtmemiz gerekir. Zîrâ taassubun ve hoşgörüsüzlüğün en belirgin delâleti, herhangi bir fikre aşırı bağlılıktır.

19-Chouraqi Ehl-i Kitâb tâbirini *Les tentes de L'Ecrit* şeklinde çevirmektedir. Bu ise çadır, oba anlamına gelen (حَيْمَةٌ) (haymetun) kelimesinin çoğulu olan (حِيَامُ الْكِتَابِ) yani Kitap obası, çadırı anlamına gelmektedir. Bu tuhaf bir şeydir. Zîrâ Ehl-i Kitâb kelimesini ifâde etmek için Fransızcada bilinen kelime *Gens de Livre*'dir. Andrea Chouraqi gibi geniş bir ilme ve kültüre sâhib olan bir adamın bunu bilmemesi düşünülemez. O halde niçin o bilinen ibâreyi almıyor da, kapalı ve anlaşılmaz bir tercüme yapıyor? Bize göre bunun cevâbı, mütercimim, İsrâîloğullarının Allah'ın peygamberleri ile olan karanlık târihlerini silmek için verdiği gayretindedir. Nisâ sûresinin 153. âyetini tercüme ederken onu Ehl-i Kitâb tâbirini ifâde etmek üzere *Tentes de l'Ecrit* tabirini kullanırken görüyoruz. Bununla o, İsrâîloğullarının peygamberlere yaptıklarından, onların bazılarını haksız yere öldürmelerinden, Hz. Mûsâ'dan kendilerine Allah'ı açık bir şekilde göstermesini istemelerinden, zulümlerinin boyutundan ve buzağıyı tanrı edinmelerinden vb. bir takım tasarruflarından bahseden bu âyetteki Kur'ânî hedefi yok etmektedir. Bu durumda âyet, İsrâîloğullarının rasûller ve nebîler tarafından konul-

muş olan asıl hedeften, yâni tevhîd risâletinden sapmalarını gösteriyor. Bu âyeti tercümeden okuyan kimse, kendi kendine bütün bu suçları işleyen Kitâb obası, kitâb çadırı kimdir? diye sorar.

Bu âyetin konusu ile ilgili dipnotta da şöyle diyor: Şüphesiz ki *Elohim*'i -İbrânîcede *Allah*'ı ifâde ediyor- görme arzusu, Mûsâ'nın arzusu idi, İsrâîloğullarının değil. Zîrâ onlar bu konudaki arzularını, "Bize babamızı göster" şeklindeki farklı bir ibâreyle İsâ'ya ifâde edecekler."

Bu dipnotla okuyucuya, Kur'ân'ın târihî bir hata yaptığını, İsrâîloğullarının Mûsâ'dan Allah'ı kendilerine göstermelerini istemediklerini intibâmı vermeye çalışmaktadır. O târihî bilgilerini, Fransızca tercüme okuyan kişiye Kur'ân'ın tarihî bir hata içinde olduğu anlayışını verecek şekilde kullanmaktadır. Âyetin nassı, İsrâîloğullarının Musa'dan Allah'ı kendilerine göstermesini istedikleri konusunda son derece açıktır:

﴿يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تُنزِلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ...﴾

"...Ehl-i Kitâb senden, kendilerine gökten bir kitâb indirmeni istiyor. Onlar Mûsâ'dan bundan daha büyüğünü istemişler de, "Bize Allah'ı apaçık göster" demişlerdi. Zulümleri sebebiyle hemen onları

yıldırım çarptı..."¹

Görüldüğü gibi âyet, İsrâîl-oğullarının Mûsâ'dan kendilerine Allah'ı göstermesini istemeleri konusunda gâyet açıktır. İşâret edelim ki, Mûsâ da bunu Rabbinden talep etmiş, "Rabbim kendini bana göster de Sana bakayım" demişti. İsrâîl-oğullarının isteği de bu şekilde idi.

Ne var ki Chouraqui şöyle diyor: İsrâîl-oğulları Mûsâ'dan böyle bir şeyi hiç bir zaman istemediler. Ve şöyle devam ediyor: Zîrâ gerek Yuhanna İncîli 8/14'te, gerek A'raf sûresi 143. âyette ve gerekse Hurûc sıfırının 18/14.'te yer aldığı gibi, görme talebi sadece Mûsâ'dan gelmiştir.

Bu sözünü tahlîl ettiğimiz zaman Chouraqui'nin şöyle dediğini görürüz: "Şüphesiz ki Kur'ân A'raf sûresi 143. âyette dediği ile kendi kendini nakzetmektedir."

﴿وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ ۗ قَالَ لَنْ نَرِيَنَّيَ وَلَكِنْ أَنْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرِيَنَّيَ ۖ فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا ۖ فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ﴾

"Mûsâ tâyin ettiğimiz vakitte (Tur'a) gelip de Rabbi onunla konuşunca, "Rabbim bana (kendini) göster; seni göreyim" dedi. (Rabbi) "Sen beni aslâ göremezsin. Fakat şu dağa bak, eğer o yerinde durabilirse sen de beni göreceksin." buyurdu. Rabbi o dağa tecellî edince onu paramparça etti. Musa da bay-

gın düştü. Ayılınca dedi ki: "Seni noksan sıfatlardan tenzîh ederim, sana tevbe ettim. Ben inananların ilkiyim."²

Biz A'raf sûresinin 143'üncü âyeti ile Nisâ sûresinin 153'üncü âyeti arasında herhangi bir tenâkuz yönü görmüyoruz. Zîrâ ikinci âyette İsrâîl-oğullarının görme konusundaki talepleri var, oysa A'raf sûresindeki âyette Mûsâ'nın talebi vardır.

Açıklamamız gerekir ki, Hurûc sıfırı ile Yuhanna İncîli İsrâîl-oğullarının bu görme talebini zikretmiyor ise, müslümanlar açısından bir problem yoktur ve mesele gâyet açıktır ki, Kur'ân daha önceki semâvî kitapları koruyup kollayan, Yahûdî âlimleri ile Hıristiyan papazlarının onlardaki tahriflerini tasahhif edendir. Esasen onlar bugün de onu tahrîf etmekten geri durmamaktadırlar. Nitekim onlar 1948 yılında keşfedilen *Ölü Deniz* yazmalarını tahrif etmektedirler ve hâlen onlarla oynamaktadırlar. Bu, onların kitaplarla oynamak konusunda ma'rûf olan târihî geçmişlerinin bir uzantısı olarak addedilir. Kutsal kitaplarla oynamak, Ahd-i Kadîm ve Ahd-i Cedîd'in tarihi konusunda araştırma yapan her ilim erbâbınca bilinen bir husus hâline gelmiştir. Geriye Yahûdîlerin ve Hıristiyanların akîdelerini sarsacak olan şu soru kalmaktadır: Tevrât ve İncîl Allah'ın kelimesi midir?

20-Cuma sûresinin tercümesini hızlı bir şekilde okuduğumuzda,

¹.en-Nisâ, 153.

².el-A'raf, 143.

onun bu sûresinin tercümesinin mukaddimesinde sûrenin Medîne'de ilhâm edilenlerden olduğunu söylediğini görüyoruz. Biz daha önce geçen 11 numaralı paragrafta onun için vahiy kelimesi yerine ısrarla *ilhâm* kelimesini kullandığımızı îzâh etmiştik. Burada onu (أمین) kelimesini, (أمي) kelimesinin lügavi aslına istinâden *les matries* şeklinde tercüme ettiğini, (ذكر الله) ibâresini de (ذاكرة الله) = *La Mémoire de Die*, yani Allah'ın hâfızası şeklinde tercüme ettiğini görürsün.

21-Nasr sûresine yaptığı takdîmde vahyin bu sûrede ileri bir merhale hâlini aldığını zikretmektedir. Biz vahyin almış olduğu bu ileri merhalenin ne olduğunu anlayamıyoruz. Bu, Mekkeyi fethetmek gibi büyük bir zafer elde etmiş iken Allah'ın Peygamberinden hamd, tesbîh ve istiğfâr yapmasını istemesi şeklinde tecellî eden bu sûrenin yüce ve ince ma'nâlarına işâretten bedel olarak söylenmiş olmalıdır. O tam muzaffer olmuş iken, ondan tesbîh ve istiğfâr etmesinin istenmesi, kulun, zaferin zirvesinde iken Rabbine tevâzu'da bulunması ve ona boyun eğmesi ne yüce bir büyüklüktür! Yardım ve fetih gelince ve insanlar dalga dalga Allah'ın dînine giriyor olunca, onlara reislik taslama, kendini onların başına melîk yapma, bilâkis, tesbîh ve istiğfâr et. Tıpkı daha önce Mekke'de dâvetini izhâr ettiğin zaman seninle alay ettikleri, dalga geçtikleri ve seni

Mekke'den kovuldukları zaman tesbîh ve istiğfâr ettiğin gibi.

Zayıf iken tesbîh ve istiğfâr; zafer ve fetih elde etmiş iken yine tesbîh ve istiğfâr. Zîrâ mes'ele Allah'ın dînine girişin mâhiyetinin ne olduğu ölçüsünde bir grubun diğeri üzerine galebe çalması değildir. Yardımı yiğitlik ma'nâsına gelen *necde = secours* ile tercüme etmektedir. Fetih sûresi ise *victiore* yani *nasr* olmuştur. "**O tevbeleri kabul edendir**"'i *les voila, c'est le retour* şeklinde, yani lügavî aslı i'tibâriyle dönmek, rücû' etmek ma'nâsına geldiği için kelimenin aslı ma'nâsına istinâdla "bu dönüştür" anlamında çevirmiştir.

22-İhlâs sûresini de temizlemek anlamına gelen (تَطَهَّرَ) (tatahhar = purification) ile çevirmiştir. Bu, onun Kur'ânî veya şer'î murâdî vermek değil, tercümesini üzerine binâ ettiği kelimenin kök aslına istinâden tercüme etmek yönteminden dolaydır. Sûreyi takdîm ederken şöyle diyor: Bu sûrenin aslı çalkantılıdır. Sonra da bu sûrenin başında vermiş olduğu bu hükmün ne ma'nâya geldiğini açıklamaya gitmez. Oysa bu sûre bu dînin hazînelerinden büyük bir hazinesini temsil eder ki o da tevhîd hazinesidir, Allah'ın tevhîdî hazînesidir. Bu da öyle bir hazîne ki, ideolojik saplantılardan kurtulmuş hür ve düşünebilen bir akla sâhib olan gayri müslimi İslâm'ın büyüklüğünü i'tirâfa sürükler. Zîrâ bu tevhîd, insanların Allah'ı bırakıp put ittihâz et-

tikleri hevâlarının ilâhlığını reddeden mantıklı bir akıl ile gerçek bir âhenk teşkil etmektedir.

Netîce

Şüphesiz Andrea Chouraqui bu tercümesi için büyük bir gayret sarfetmiştir. Ne var ki o, metouda hata yapmıştır. Bu metod, tercümede, Kur'ânî siyâkı içerisinde ve şer'î delâletleri çerçevesinde kazandığı ma'nâlarına bakmaksızın sadece kelimenin lügavî aslına bakıp ona göre kelimeyi tercüme etmek şeklindedir. Bu tercümenin, sâhibinin ilminin çokluğuna rağmen, şu âna kadar yapılanların en kötüsü olması, Kur'ânî nassa mütenâsib olmayan bu yöntemin tabi'î netîcesidir.

Bunun sebeplerini özet olarak

şu şekilde verebiliriz: Tevrât hakkındaki kültürünün ona tahakküm etmesi ve Ahd-i Kadîm ile Ahd-i Cedîd'in târihinin tercüme esnâsında onun düşüncelerine hükmetmesi. Bundan dolayı görüyoruz ki dipnotların çoğu, Kur'ân'ın temâs ettiği hususlarda Tevrât ve İncîl'in târihi ile ilgili yansımalar taşımaktadır. Belki de bunun sebebi, bu adamın Kur'ân tercümesinden önce, uzun yıllar Tevrât ve İncîlin târihi ile uğraşmış ona dalmış olmasıdır. Bu tercümesine giriştiği zaman aklî yapısı büyük bir şekilde Yahûdî ve Hıristiyan târihinin etkisinde idi. Bazı Tevrât ve İncîl metinlerinin sıhhatinin süreci konusunda da böyle olmuştur.